

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Arber Balliu

Limitace náhrady škody

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma limitace náhrady škody vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci:

Podpis:

Zde bych rád poděkoval mému vedoucímu práce JUDr. Petrovi Dostálíkovi Ph.D., za to, že se ujal vedení mé práce a za jeho vstřícnost, kterou mi při psaní této diplomové práce poskytl.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	5
Úvod.....	6
1. Pojem „limitace náhrady škody“	8
1.1. Instituty podřaditelné pod „limitaci náhrady škody“	9
2. Práva z vad	16
2.1. Obecný zákoník občanský.....	17
2.2. Vládní návrh 1937	21
2.3. Občanský zákoník 1950 a občanský zákoník 1964	21
2.4. Současná úprava	23
2.5. Návrh de lege ferenda	28
2.6. Dílčí závěr	29
3. Smluvní pokuta.....	30
3.1. Obecný zákoník občanský.....	31
3.2. Vládní návrh 1937	34
3.3. Občanský zákoník 1950	35
3.4. Občanský zákoník 1964.....	36
3.5. Současná právní úprava	41
3.6. Úvahy o budoucím vývoji smluvní pokuty.....	42
3.7. Dílčí závěr	43
Závěr	46
Bibliografie.....	49
Abstrakt	53
Klíčová slova	54

Seznam použitých zkratek

OZO – Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s. obecný zákoník občanský

ObchZ – Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

VN37 – Vládní návrh zákona z roku 1937, kterým se vydává občanský zákoník

OZ50 – Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

OZ64 – Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ZMO – Zákona č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku

Úvod

Předmětem této práce je „*limitace náhrady škody*“ v historických souvislostech. Omezím se přitom na vývoj této limitace na českém území. Toto téma jsem zvolil proto, že se dle mého jedná o velmi zajímavou a v České republice ne tak hojně diskutovanou problematiku. Pokud už se objevují nějaké monografie, články či jiné zdroje zabývající se limitací náhrady škody, pak se jedná zejména o limitaci smluvní. Smluvní limitací však zdaleka nedochází k vyčerpání pojmu „*limitace náhrady škody*“.

Samotný pojem „*limitace náhrady škody*“ je přitom problematický, neboť není nikde definováno, co je jeho obsahem. Nutno přitom podotknout, že se nikdo ani nepokoušel tento pojem definovat. To však vede k tomu, že některé instituty jsou považovány jedněmi za limitaci náhrady škody, zatímco jinými nikoliv. Z tohoto důvodu se v této práci pokusím vymezit, co si vůbec lze pod pojmem „*limitace náhrady škody*“ představit. Následně se zaměřím na jednotlivé instituty, které byly v minulosti, popř. které jsou v současnosti podřazovány pod tento pojem a zhodnotím, zda se vůbec jedná o limitaci náhrady škody nebo o něco úplně jiného. V této práci se nebudu primárně zabývat obecnou možností či nemožností smluvní limitace náhrady škody, neboť na toto téma existuje nespočet skvělých diplomových a jiných prací a pouze bych opakoval stokrát vyččené. Zaměřím se proto na některé vybrané případy limitace náhrady škody. Bude se konkrétně jednat o limitační účinky práv z vad a smluvní pokuty. V obou případech se zaměřím na historický vývoj těchto institutů v jejich vzájemné souvislosti s odpovědností za škodu.

Cílem této práce tak nebude pouhé vymezení pojmu „*limitace náhrady škody*“ a konstatování, které instituty lze pod daný pojem podřadit, ale budu se také snažit popsat vývoj vybraných institutů a jejich limitačních účinků a následně zhodnotím současnou právní úpravu právě s ohledem na jejich historický vývoj. K dosažení těchto cílů budu čerpat z dobových i současných komentářů, monografií, článků, sborníků, judikatury a právních předpisů.

Systematika práce bude následující. V první kapitole této práce vymezím, co se rozumí limitací náhrady škody. Budu vycházet jak z jazykového významu daného pojmu, tak ze systematiky práva odpovědnosti za škodu. Následně se pak budu zabývat jednotlivými instituty, které byly řazeny pod pojem limitace náhrady škody. Cílem této kapitoly bude potvrdit nebo vyvrátit tvrzení, že se jedná o limitaci náhrady škody.

Ve druhé kapitole se budu zabývat právy z vad a jejich limitační funkcí ve vztahu k náhradě škody. Budu se zabývat historickým vývojem tohoto institutu od OZO po

současnost. Cílem této části práce bude zhodnocení současné právní úpravy a úvahy de lege ferenda.

Ve třetí kapitole bude podrobněji rozebrána limitační funkce smluvní pokuty, její vývoj a úloha v jednotlivých historických etapách. Následně opět zhodnotím současnou právní úpravu a pokusím se odhadnout budoucí vývoj tohoto institutu. Poslední kapitolou pak bude závěr této práce, kde shrnu a zhodnotím veškeré poznatky a závěry v této práci učiněné.

Ke zpracování této práce využiji obecné metody vědecké práce, jakými jsou analýza, indukce a dedukce. Mimo to budu pracovat s právními argumenty, ať už se jedná o argumenty formálně-systematické, teleologické či jiné.

1. Pojem „limitace náhrady škody“

Co se rozumí limitací náhrady škody? Jaké instituty je možno pod tento pojem zahrnout a jaké již nikoliv? Tyto otázky je nutné si položit a zodpovědět, jestliže se chceme touto problematikou dále zabývat. Přitom neexistuje jednotné vymezení tohoto pojmu. Považuji tak za vhodné jeho podrobnější rozbor. Limitem se obecně rozumí nějaká krajní mez, která je stanovena dolní nebo horní hranicí. Limitativní je přídavné jméno vyjadřující, že je něco omezující.¹ Limitace je tedy určitou horní nebo dolní hranicí omezující nějakou veličinu. Deliktní právo² má dvě základní složky, a to právo zakládající odpovědnost³ a právo náhrady škody. Zatímco právo zakládající odpovědnost stanoví předpoklady odpovědnosti, právo náhrady škody vymezuje její následky.⁴ Hlavní funkcí práva náhrady škody je náprava škody a jejím logickým vyústěním je pravidlo, že se rozsah náhrady škody rovná rozsahu vzniklé škody, za kterou škůdce odpovídá. V tomto případě se hovoří o pravidlu plné náhrady škody.⁵ Limitací náhrady škody se tak dle mého musí v první řadě rozumět okruh případů, kdy je toto pravidlo plné náhrady škody omezeno nebo vyloučeno. Tak tomu bude zejména při stanovení paušálních náhrad, které zpravidla nereflektují skutečnou výši vzniklé škody, popř. při stanovení horních limitů náhrady škody, kdy škoda přesahující tento limit se nenahrazuje, ačkoliv byly naplněny předpoklady odpovědnosti za tuto škodu. Limitací náhrady škody se však zejména ve smluvním právu rozumí i případy, kdy nedochází ke stanovení paušálních náhrad nebo k vymezení horní hranice náhrady škody, ale také v případě modifikace předpokladů odpovědnosti za škodu. Je tomu tak proto, že sice nedochází přímo k omezení nebo vyloučení zásady plné náhrady škody, nicméně smluvní strany se nesnaží o nic jiného, než dosáhnout právě tohoto omezení nebo vyloučení.⁶

¹ LINHART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nově století*. Litvínov: Dialog Seifertova, 2005, s. 227.

² Kde používám pojem deliktní právo, tam mám na mysli deliktní právo v nejširším možném slova smyslu, tedy tak, jak jej chápe NOZ v nadpisu své části IV., III. HLAVY, tedy zahrnující jak smluvní odpovědnost za škodu, tak mimosmluvní odpovědnost za škodu – zahrnující i kvazidelikty.

³ Zde vycházím z (TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 262.), kde se hovoří o členění deliktního práva (ve smyslu mimosmluvním) na dvě základní složky, kterými jsou deliktní právo v úzkém slova smyslu (souhrn předpokladů odpovědnosti za škodu) a právo náhrady škody (jako následek naplnění předpokladů odpovědnosti za škodu). Mám za to, že stejné členění je vhodné i pro smluvní odpovědnost za škodu, a tak používám pojem „právo zakládající odpovědnost“.

⁴ TICHÝ, HRÁDEK: *Deliktní právo...*, s. 262.

⁵ Tamtéž, s. 269.

⁶ Hovoří se o nepřímých způsobech limitace náhrady škody. Typicky se jedná o případy, kdy se rozšiřují okolnosti vylučující protiprávnost, případy změny objektivní odpovědnosti za princip subjektivní atp. Viz ŠILHÁN, Josef. *Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 48-49.

1.1. Instituty podřaditelné pod „limitaci náhrady škody“

S pojmem „limitace náhrady škody“ se lze v deliktním právu setkat zejména v případech smluvní odpovědnosti za škodu, tedy v případech, kdy se smluvní strany snaží předem omezit svoji odpovědnost za škodu sjednáváním limitačních klauzulí (smluvní limitace náhrady škody). Obsahem takovéto limitační klauzule může být např. omezení náhrady škody fixní částkou, popř. vyloučení některého z druhu škod z případné náhrady škody (např. vyloučení ušlého zisku).⁷ Zvláštní postavení má smluvní pokuta, kterou lze taktéž v určitých případech řadit mezi smluvní limitaci náhrady škody.⁸ Lze se však výjimečně setkat i s pojmem „zákonná limitace náhrady škody“ a „soudní limitace náhrady škody“.⁹ V případě soudní limitace náhrady škody se má na mysli moderační právo soudu.¹⁰ Tedy výjimku ze zásady, že se poskytuje plná náhrada škody stanoví přímo soud svým rozhodnutím.

Co se však rozumí pojmem zákonná limitace náhrady škody? Tento pojem byl v českém právním diskurzu nejčastěji užíván ve spojení s § 379 ObchZ který upravuje předvídatelnost vzniku škody. Z pohledu systému předpokladů odpovědnosti za škodu lze tento institut podřadit pod příčinnou souvislost, konkrétně pod případy právní kauzality, tedy přičitatelnosti.¹¹ Je tak otázkou, zda lze tento předpoklad odpovědnosti za škodu chápat jako zákonnou limitaci náhrady škody či nikoliv. Pokud bychom řekli, že ano, pak je otázkou, proč zrovna tento předpoklad odpovědnosti za škodu považovat za limitaci a jiný ne. Stanovme si tedy hypotézu, která zní: „Každý předpoklad odpovědnosti za škodu lze současně chápat i jako zákonnou limitaci náhrady škody.“

Jako předpoklady odpovědnosti za škodu lze obecně chápat škodu, protiprávní jednání, příčinnou souvislost a zavinění.¹² Prvním a základním předpokladem odpovědnosti za škodu je sama škoda, a proto je pro vymezení odpovědnosti za škodu a případně pro její náhradu rozhodující právě zákonem stanovený obsah tohoto pojmu. Už v římském právu byly rozlišovány dvě základní formy škod, a to skutečná škoda a ušlý zisk.¹³ Přístup k těmto dvěma formám se v čase měnil. V OZO bylo rozdílně nakládáno se skutečnou škodou a ušlým

⁷ ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, 48-49.

⁸ Zejména v případě její odškodňovací neboli uhrazovací funkce, kdy smluvní pokuta představuje paušalizovanou náhradu škody. Viz TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012, s. 17.

⁹ ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, s. 43-45.

¹⁰ Tamtéž, s. 45.

¹¹ Tamtéž, s. 34-37.

¹² PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo: Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. 5. Díl. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 50.

¹³ KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 223.

ziskem, kdy skutečná škoda byla nahrazována v zásadě vždy, byly-li naplněny předpoklady odpovědnosti za škodu, zatímco ušlý zisk byl nahrazován jen v případech, kdy škoda byla způsobená ze zlého úmyslu nebo z hrubé nedbalosti.¹⁴ Naopak v OZ je s těmito formami škody nakládáno stejně a v případě vzniku škody se nahrazuje jak skutečná škoda, tak ušlý zisk.¹⁵ Je tedy zřejmé, že rozsah odpovědnosti za škodu a rozsah její náhrady je dán již samotným stanovením podmínek vzniku odpovědnosti za škodu a stanovením pravidel pro její náhradu. V OZO nemusela odpovědnost za škodu v případě existence škody pouze v podobě ušlého zisku buďto vůbec vzniknout (neboť pokud vznikla škoda pouze v této podobě, nebyl dán předpoklad odpovědnosti za škodu), popř. vznikla-li, pak v rámci nápravy škody nemusela být tato nahrazena (pokud zde absentoval úmysl nebo hrubá nedbalost). V OZO tak oproti OZ dochází k větší „limitaci“ odpovědnosti za škodu a rozsahu její náhrady.

Stejně lze uvažovat u každého dalšího předpokladu odpovědnosti za škodu. Staví-li zákonodárce na protiprávnosti v účinku, pak je rozsah odpovědnosti vyšší, než pokud by stavěl na protiprávnosti v jednání, neboť pro závěr o protiprávnosti by v prvním případě stačil samotný zásah do právem chráněného zájmu, a to bez ohledu na to, jak opatrně by si jednající počínal.¹⁶ Je-li v zákoně stanoveno nebo judikatorně dovozeno, že se bude adekvátnost¹⁷ vzniku škody posuzovat podle optimálního pozorovatele, tedy osoby, která zahrnuje veškerou znalost své doby a která hodnotí adekvátnost k okamžiku vzniku škody¹⁸, pak je rozsah odpovědnosti vyšší, než pokud by totéž bylo posuzováno z pozice průměrné osoby. Vychází-li zákonná úprava z objektivně chápané nedbalosti (náležité péče), je škůdce povinen k náhradě škody i v případech, kdy této péče nebyl ze subjektivních důvodů schopen, naopak v případě subjektivně chápané nedbalosti by odpovědnost za tuto škodu vůbec nevznikla.¹⁹ Je tak otázkou, zda lze zákonodárcem vymezení předpokladů odpovědnosti za škodu, popř. pravidel pro její náhradu, považovat za zákonnou limitaci náhrady škody. Zde je

¹⁴ § 1323, § 1324 OZO

¹⁵ § 2952 OZ

¹⁶ V soukromém právu lze dovodit protiprávnost jednak z jednání (Handlungsunrecht) a jednak z účinku (Erfolgsunrecht). Viz PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 20, s. 745.

¹⁷ Test Csqn je považován za test faktické kauzality, zatímco nástroje, které omezují tuto faktickou příčinnou souvislost, jsou označovány jako právní kauzalita (zde lze zařadit i adekvátnost). Viz TICHÝ, HRÁDEK: *Deliktní právo...*, s. 141.

¹⁸ DOLEŽAL, Adam, DOLEŽAL, Tomáš. *Kauzalita v civilním právu se zaměřením na medicínskoprávní spory*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, s. 91.

¹⁹ Lze v zásadě rozlišovat dvojí přístup v chápání nedbalosti jako jedné z forem zavinění. První přístup, označovaný jako subjektivní hledisko, staví na nedodržení náležité péče ze subjektivních důvodů škůdce. Druhý přístup, označovaný jako objektivní hledisko, považuje jednání škůdce za nedbalé, nerespektuje-li řádnou péči, kterou by realizovala ve stejné situaci pečlivá osoba průměrných vlastností a schopností za účelem předcházení škod jiným osobám. Viz TICHÝ, HRÁDEK: *Deliktní právo...*, s. 160, 163, 175.

dle mého potřeba vycházet ze zásady „*casum sentit dominus*“, tedy „*ten, v jehož jmění vznikne škoda, je také povinen si tuto škodu sám nést.*“²⁰ Zákodárce tak stanovením předpokladů odpovědnosti za škodu a pravidel pro její náhradu nelimituje odpovědnost za škodu v pravém slova smyslu, neboť neplatí zásada, že poškozený si nese škodu jen, jestliže ji nelze nikomu jinému přičíst, ale naopak platí zásada, že škůdce si své škody nese sám, ledaže je zde dán zvláštní důvod, na základě kterého lze touto škodou zatížit jinou osobu. Jedná se v podstatě o přesný opak limitace. Odpovědí na výše uvedenou hypotézu tak je, že nelze považovat předpoklady odpovědnosti za škodu za „*zákonnou limitaci náhrady škody*“.

Vrátíme-li se k § 379 ObchZ, pak ten ve své druhé větě stanoví, že se „*nenahrazuje škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana jako možný důsledek porušení své povinnosti předvíдалa nebo kterou bylo možno předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, jež v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči*“. Jak jsem uvedl výše, limitací náhrady škody se dle mého musí v první řadě rozumět okruh případů, kdy je pravidlo plné náhrady škody omezeno nebo vyloučeno. Zde však nedochází k omezení nebo vyloučení tohoto pravidla, neboť pokud vznikne škoda nepředvídatelná, pak není dána příčinná souvislost mezi jednáním škůdce a touto škodou, a tedy nejsou ve vztahu k této nepředvídatelné škodě naplněny předpoklady odpovědnosti za škodu. Nelze tak hovořit o limitaci náhrady škody, neboť se v těchto případech rozsah škody vzniklé v důsledku škodní události²¹ rovná nahrazované škodě. Toto ustanovení navíc motivuje účastníky smluvního vztahu, aby poskytly druhé straně, pokud možno co nejvíce informací, aby pak mohly případně uplatňovat náhradu škody.²² V tomto smyslu se tak dle mého nejedná o snahu limitovat náhradu škody, ale naopak, jedná se o snahu rozšířit případný rozsah odpovědnosti za škodu smluvního partnera pro případ, že by porušil svou smluvní povinnost. Potenciální škůdce totiž poskytnutím, popř. neposkytnutím informací druhé smluvní straně nijak neovlivní svoji případnou odpovědnost za škodu nebo její rozsah.

V českém právním prostředí byly označovány za zákonnou limitaci náhrady škody vedle § 379 ObchZ také § 382 a § 384 odst. 1 ObchZ.²³ Prvně jmenovaný stanoví, že „*Poškozená strana nemá nárok na náhradu té části škody, jež byla způsobena nesplněním její povinnosti stanovené právními předpisy vydanými za účelem předcházení vzniku škody*

²⁰ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan (ed). *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1587.

²¹ Tento pojem se v deliktním právu ČR uchytil a vyjadřuje jak protiprávní jednání, tak jiné na lidské vůli nezávislé skutečnosti, které vedou ke způsobení škody. Tento pojem je však nepřesný. Událost totiž v právu zahrnuje jen skutečnosti nezávislé na lidské vůli. Bylo by tak zřejmě vhodnější hovořit o škodní skutečnosti, když pojem právní skutečnost zahrnuje jak protiprávní jednání, tak právní události.

²² ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, s. 39.

²³ Tamtéž, s. 44.

nebo omezení jejího rozsahu.“ Druhý jmenovaný stanoví, že „(1) Osoba, které hrozí škoda, je povinna s přihlédnutím k okolnostem případu učinit opatření potřebné k odvrácení škody nebo k jejímu zmírnění. Povinná osoba není povinna nahradit škodu, která vznikla tím, že poškozený tuto povinnost nesplnil.“ V obou případech se z pohledu deliktivního práva nejedná o nic jiného než o případy spoluodpovědnosti poškozeného.²⁴ Lze však tento institut považovat za zákonnou limitaci náhrady škody?

Již v § 1304 OZO byla upravena jedna z forem spoluodpovědnosti poškozeného, a to konkrétně jeho spoluzavinění: „Zaviní-li škodu také poškozený; nese škodu se škůdcem poměrně; a nedá-li se poměr určit, rovným dílem.“ Podle Sedláčka se přitom o vině poškozeného dá hovořit v těch případech, kdy tento nevěnoval svým věcem takovou pozornost a péči, jakou jim má věnovat řádný člověk průměrných schopností. Především zde řadí případy, kdy poškozený umožnil svým jednáním vznik škody např. vkročil do jízdni dráhy vozu nebo případy, kdy si poškozený svou neopatrností danou škodu zvětšil.²⁵ Krčmář k tomu uvádí, že se jedná o případy, kdy vedle jednání, o němž lze říci, že jím byla škoda způsobena, je jednání poškozeného, které lze označiti jako zaviněné, přičemž se zavinění nevztahuje k protiprávnímu jednání (to je zřejmé z povahy věci, kdy osoba nejedná protiprávně, jestliže sama sobě škodí – ostatně *ius abutendi*²⁶ je jedním z práv vlastníka věci). Krčmář chápe vinu poškozeného rovněž jako případy, kdy tento jedná nedbale, tedy poškozený při obstarávání svých věcí nejedná s péčí a opatrností, jaké vynakládají lidé obvyčejných schopností a dále případy úmyslného jednání ze strany poškozeného.²⁷ Ze systematického zařazení tohoto institutu v OZO je zřejmé, že jej zákonodárce považoval za další z případu „mnohosti škůdců“, kdy jedním ze „škůdců“ je i sám poškozený. Téměř totožně byl daný institut upraven ve VN37,²⁸ v OZ50²⁹ a v OZ64.³⁰ V současnosti je spoluodpovědnost poškozeného (zahrnující i spoluzavinění) upravena v § 2918 OZ, kdy se škoda, za kterou škůdce odpovídá, poměrně sníží nejen v případech, kdy je přítomno spoluzavinění poškozeného, ale také v případech, kdy je zde jiná okolnost, kterou lze poškozenému přičíst.

²⁴ Jedná se tak o ustanovení srovnatelná s § 1304 OZO nebo § 2918 OZ

²⁵ SEDLÁČEK, Jaromír. In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír (ed). *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V.* Praha: V. Linhart, 1937, s. 795.

²⁶ Obsahem vlastnického práva je *ius possidendi*, *ius utendi*, *ius fruendi* a *ius abutendi*. KINCL, URFUS, SKŘEJPEK: *Římské právo...*, s. 154.

²⁷ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské III. – právo obligační*. Praha: Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, 1947, s. 325.

²⁸ § 1131 VN37

²⁹ § 346 OZ50

³⁰ § 441 OZ64

Z výše uvedeného výkladu lze učinit tyto závěry. Vedle škodní události na straně škůdce spolupůsobí na vznik škody i škodní událost na straně poškozeného.³¹ Je tak předně potřeba při zkoumání spoluodpovědnosti poškozeného stanovit příčinnou souvislost mezi jednáním či události na straně poškozeného a škodou. Vedle zavinění, resp. nebezpečí či rizika na straně škůdce je i zavinění, resp. nebezpečí či riziko na straně poškozeného.³² Je tedy zřejmé, že při určování spoluodpovědnosti poškozeného postupujeme podobně jako u škůdce. Nakonec v rozsahu, v jakém lze škodu přičíst poškozenému, ji nelze přičíst škůdci.

Pokud se vrátím k vymezení případů, kdy lze hovořit o limitaci náhrady škody, pak tento institut nelze zařadit pod žádný z těchto případů. Nejedná se totiž o případ, kdy je pravidlo plné náhrady škody omezeno nebo vyloučeno. Je tomu tak proto, že škůdce hradí v plném rozsahu škodu, za kterou odpovídá. Škoda, která vznikla nebo která se zvětšila v důsledku okolností, které se přičítají poškozenému, buďto není v příčinné souvislosti se škodní události na straně škůdce anebo ji nezahrnuje škůdcovo zavinění. Jak správně uvádí Josef Šilhán, jedná se v případě § 382 ObchZ o pouhou zdánlivou limitaci náhrady škody, neboť bez zavinění poškozeného by k této škodě vůbec nedošlo. Nejde tak o limitaci škody, za kterou škůdce odpovídá, ale spíše o vznik další škody, za kterou škůdce v daném rozsahu neodpovídá vůbec, protože nemá původ v protiprávním jednání škůdce.³³

Zajímavým je také okruh případů, kdy se potenciální škůdce pokouší předem (před porušením povinnosti nebo před vznikem škody) jednostranně limitovat svoji odpovědnost za škodu varováním před nebezpečím (typicky cedulkami „*Pozor, zlý pes! Pozor, padá omítka!*“). Je přitom důležité si uvědomit, že se nejedná o právní jednání³⁴, ale o jednání³⁵, která jsou faktického charakteru, neboť na jejich základě nedochází k založení, vzniku nebo zániku práv a povinností. Tato faktická jednání nemají samy o sobě limitační účinky, ale ve spojení s institutem spoluodpovědnosti můžou k jakési „limitaci“ vést. V případě subjektivní odpovědnosti může škůdcovo předchozí varování poškozeného před nebezpečím vést jednak k vyloučení zavinění poškozeného (nebude jednat nedbale) a jednak k založení spoluodpovědnosti poškozeného, když ten pro změnu jedná sám zaviněně, pokud toto

³¹ TICHÝ, HRÁDEK: *Delikt ní právo...*, s. 216.

³² Tamtéž.

³³ ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, s. 44.

³⁴ Z hlediska právního řádu není relevantním každé lidské jednání, nýbrž jen takové, které je způsobilé vyvolat právní následky, tedy vznik, změnu a zánik právních vztahů. Hovoříme o právních skutečnostech, které jsou závislé na lidské vůli, tedy o právním a protiprávním jednání. Viz HAVLAN, Petr. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1939-1951.

³⁵ Jednáním se přitom myslí přetavení lidské vůle v určitou činnost, která směřuje k nějakému více či méně určitému cíli. Viz VON MISES, Ludwig. *Lidské jednání: pojednání o ekonomii*. Praha: Liberální institut, 2006, s. 11. Dostupné též na <libinst.cz/wp-content/uploads/2017/02/Mises-Lidske-jednani.pdf>.

varování nebere na zřetel a nepřizpůsobí mu své jednání. V případě objektivní odpovědnosti za škodu může škůdce tímto varováním před nebezpečím rovněž založit spoluodpovědnost poškozeného. Jak v případě subjektivní odpovědnosti, tak v případě objektivní odpovědnosti může takováto spoluodpovědnost poškozeného vést až k úplnému vyloučení odpovědnosti škůdce za škodu.

Varování před nebezpečím tak velmi vzdáleně připomíná smluvní limitaci náhrady škody modifikací předpokladů odpovědnosti za škodu, a to v tom, že škůdce předem (tentokrát jednostranně) vyvíjí aktivitu za účelem omezení nebo vyloučení své odpovědnosti za škodu, kterou více či méně předvídá. Vzdáleně proto, že oba instituty spočívají na rozdílných zásadách. V případě smluvní limitace náhrady škody potenciálního škůdce dochází k tomuto omezení nebo vyloučení na základě zásady autonomie vůle³⁶ smluvních stran, tedy nikoliv jednostranně. Potenciální poškozený se tak dobrovolně vzdává práva na náhradu škody, jenž mu může v budoucnu vzniknout. Varování před nebezpečím další osoby nijak neopravňují ani nezavazují. Nelze totiž jednostranně založit jinému povinnost strpět škodu, která mu vznikne na základě škodní události, kterou lze škůdci přičíst. Tento institut však stojí na jiné zásadě, a to na zásadě slušnosti, kdy nikdo nesmí požadovat náhradu škody tam, kde ji také sám zavinil.³⁷ Ani v tomto případě se, stejně jako ve všech ostatních případech spoluodpovědnosti poškozeného, nejedná o limitaci náhrady škody, ale o vznik další škody, za kterou škůdce vůbec neodpovídá. Přesto lze potenciálním škůdcům doporučit, aby různá varování před nebezpečím nezanedbávali, neboť zvláště v případě absolutní objektivní odpovědnosti může být takové varování jedním z mála způsobů, jak svým jednáním omezit nebo vyloučit svou případnou odpovědnost.

Ačkoliv byl tedy pojem „zákonná limitace náhrady škody“ často spojován s § 379 ObchZ, § 382 a § 384 odst. 1 ObchZ, ani v jednom z těchto případů se o limitaci náhrady škody nejedná. Znamená to však, že se o zákonné limitaci náhrady škody nelze vůbec bavit? Odpověď zní nikoliv. Předně lze za zákonnou limitaci náhrady škody považovat veškerá ustanovení zákona, která omezují nebo vylučují pravidlo plné náhrady škody. Tak tomu je především v případech, kdy zákon limituje náhradu škody shora nebo zdola fixní částkou.³⁸ Dalším případem zákonné limitace náhrady škody jsou práva z vad. Zákonou proto, že práva

³⁶ Svoboda jednotlivce je podmíněna svobodou (autonomií) jeho vůle, tj. svobodou podle své vůle utvářet svá práva a povinnosti. Viz MELZER, Filip, TĚGL, Petr. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed). *Občanský zákoník § 1-117, Velký komentář*. Svazek I. Praha: Leges, 2013, s. 85.

³⁷ RANDA, Antonín. *O závazcích k náhradě škody s přídatkem o úrocích dle rakouského práva občanského s ohledem na cizozemské zákonodárství*. 6. vydání. Praha: J. Otty, 1899, s. 29-30.

³⁸ Příkladem lze uvést § 1 nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník (zrušen), kterým bylo stanoveno, že v případě odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech se hradí škoda jen do výše 5.000,- Kč.

z vad vylučují uplatnění práva na náhradu škody spočívající ve vadě plnění ex lege.³⁹ Limitaci náhrady škod prostřednictvím práva z vad, tedy z důvodu její speciality, lze chápat ve dvojitým smyslu, a to ve smyslu formálním a materiálním. Ve formálním smyslu je limitací náhrady škody už samotný vztah speciality práv z vad vylučující práva z náhrady škody, neboť nehledě na to, že jsou naplněny předpoklady odpovědnosti za škodu, nelze se nápravy vady domáhat prostřednictvím náhrady škody (dochází tak k vyloučení pravidla plné náhrady škody). Na druhou stranu se však zpravidla „náhrady škody“ lze domct právě právy z vad – např. sleva z kupní ceny by odpovídala relativní náhradě atp. V materiálním smyslu není formální limitace skutečnou limitací, neboť ačkoliv se nelze domáhat nápravy vady skrze náhradu škody, lze materiálně dosáhnout téměř totožných výsledků prostřednictvím práv z vad, tedy např. místo náhrady škody uvedením v předešlý stav bude věřitel požadovat opravu věci. V materiálním smyslu však specialita práv z vad vede k jakési „časové limitaci náhrady škody“. Časové proto, že po uplynutí lhůt k uplatnění práv z vad dochází k promlčení těchto práv (tedy k zániku nároku) a již se nelze úspěšně⁴⁰ domáhat nápravy nejen prostřednictvím institutu náhrady škody, ale také prostřednictvím práv z vad.

³⁹ § 1925 OZ

⁴⁰ Promlčením sice právo nezaniká, ale úspěchu v civilním řízení by bylo možné dosáhnout jen v teoretické rovině. Lze si jen těžko představit, že by protistrana nenamítla promlčení práva.

2. Práva z vad

Práva z vad (odpovědnost za vady) jsou vedle odpovědnosti za škodu a za prodlení jedním ze tří druhů soukromoprávní odpovědnosti.⁴¹ Práva z vad se vlivem tržního rozvoje společnosti historicky vyčlenila z odpovědnosti za škodu v samostatný právní institut.⁴² Tento institut stojí na zásadě, že smlouvy mají být plněny, a to řádně a včas.⁴³ Stěžejním je samotný pojem vady, který se však liší právní řád od právního řádu. Tak např. dle § 1914 OZ je dlužník zavázán plnit v ujednané jakosti a není-li ujednána, pak ve střední jakosti. Podle § 922 OZO je dlužník rovněž povinen plnit s vlastnostmi výslovně „vymíněnými“ (ujednanými) nebo s vlastnostmi obyčejně předpokládanými. Vlastnosti obyčejně předpokládané však nejsou synonymem pro střední jakost. Je tedy zřejmé, že v OZ může být posouzeno jako vada něco, co by v OZO vadou nebylo a visa versa. S vadou pojí zákonodárce souhrn oprávnění, kterých může věřitel využít za účelem nápravy vadného plnění.⁴⁴

Práva z vad a náhrada škody se do jisté míry překrývají, což je dáno právě tím, že se práva z vad historicky vyčlenila z práva náhrady škody. Vada může současně představovat i škodu. Jestliže dlužník poskytne věřiteli např. auto s vadou v podobě poškrábaného laku, pak nejenže věřiteli vznikne mimo jiné právo na slevu z kupní ceny za účelem nápravy vady, ale současně se jedná o skutečnou škodu věřitele, když mu bylo za určitou kupní cenu poskytnuto plnění, jenž tuto cenu nemá. Věřitel by se tedy mohl za podmínek v zákoně stanovených, pokud bychom odhlédli od jakéhokoliv vztahu těchto dvou institutů v tom kterém právním řádu, domáhat jednak této slevy a jednak náhrady škody. Vždy však jen způsobem, kterým nedojde k bezdůvodnému obohacení na věřitelově straně.

V současnosti je vztah těchto dvou institutů upraven v § 1925 OZ: „*Právo z vadného plnění nevyklučuje právo na náhradu škody; čeho však lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu*“. Z jazykového hlediska je tak zřejmě nesporné, že byla zákonodárcem stanovena specialita práv z vad vůči ostatním zákonným (včetně náhrady škody) a smluvním reparačním, kompenzačním i sankčním mechanismům.⁴⁵ Pokud se lze něčeho domáhat skrze práva z vad, pak se téhož nelze domáhat

⁴¹ PELIKÁNOVÁ, *Obchodní právo: Odpovědnost...*, s. 19.

⁴² AK CHALUPA, Luboš. *Souběh nároků z odpovědnosti za vady a náhrada škody* [online]. akchalupa.cz, [cit. 28. prosince 2017]. Dostupné na <<http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/soubeh-naroku-z-odpovednosti-za-vady-a-nahrady-skody>>.

⁴³ LAVICKÝ, Petr. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 51-65.

⁴⁴ Např. § 1923 OZ

⁴⁵ ŠILHÁN, Josef. In HULMÁK, Milan (ed). *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 917-919.

skrze náhradu škody. Nelze se tak např. domáhat slevy z kupní ceny skrze peněžitou náhradu škody. Vždy má být použit přesně stanovený postup, a to s často užívaným odůvodněním, že práva z vad mají povahu speciální vůči ostatním institutům, což má význam zejména z hlediska dodržení lhůt, které jsou pro práva z vad výrazně kratší.⁴⁶ V obecné úpravě závazkového práva je přitom v § 1921 odst. 2 OZ stanovena promlčecí lhůta „*bez zbytečného odkladu*“, nejpozději však do šesti měsíců od převzetí věci (zvláště jsou pak stanoveny lhůty pro některé smluvní typy). Právě v této omezené lhůtě se projevuje, jak už bylo ostatně řečeno, jakási „časová“ limitační funkce vůči náhradě škody, neboť toho, čeho by se bylo možno domct náhradou škody, se lze zpravidla domct i skrze práva z vad, to však jen v promlčecí lhůtě, po jejímž uplynutí náleží prodávajícímu námitka promlčení. Kupující by se tak sice mohl domáhat nápravy soudní cestou, ale jeho úspěch by byl možný pouze v teoretické rovině. Kupující pak nemůže uplatňovat žádný jiný způsob nápravy, a to ani v případě, že by prodávající způsobil vadu úmyslně.

V českém právním řádu je typické, že se jak zákonodárce, tak následně soudce snaží zpravidla hledat mezi jednotlivými instituty, jejichž hypotéza může být naplněna současně, vztah speciality. Typickými příklady jsou např. vztah náhrady škody a bezdůvodného obohacení⁴⁷ nebo vztah práv z vad k náhradě škody.⁴⁸ Je však otázkou, zda je v případě práv z vad a náhrady škody skutečně dán důvod pro takovouto specialitu či nikoliv. Pokud tady takový důvod je, pak zůstává stále otázkou, zda není specialita příliš široká a zda by neměla být v některých případech upřednostněna možnost domct se nápravy vady i prostřednictvím náhrady škody (např. v případě přímého úmyslu). K zodpovězení těchto otázek je potřeba se nejprve zaměřit na vývoj vzájemného vztahu těchto institutů na území české republiky.

2.1. Obecný zákoník občanský

Práva z vad byla v OZO označována jako „správa“ a byla upravena v § 922 a násl. V OZO byl vztah práv z vad k náhradě škody řešen v poslední větě ustanovení § 932 OZO: „*Za zaviněnou škodu odpovídá odevzdavatel vždycky*“. Konkurence práva z vad s nárokem na náhradu škody byla tedy řešena tak, že dlužník odpovídal za veškerou škodu, která věřiteli

⁴⁶ ŠILHÁN, Josef. In HULMÁK, Milan (ed). *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 917-919.

⁴⁷ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan (ed). *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1590. (Dnes již překonané pojetí, když bezdůvodné obohacení a náhrada škody jsou považované za dva nezávislé a konkurující si nároky.)

⁴⁸ § 1925 OZ

vznikla v souvislosti se zaviněným vadným plněním. Věřitel mohl uplatňovat buďto současně správu a vedle ní právo na náhradu škody, jestliže nebylo uspokojeno správou nebo neuplatnil vůbec správu a uplatnil pouze právo na náhradu škody.⁴⁹ Právo z vad nijak nelimitovalo právo na náhradu škody. Z toho vyvstává otázka, k čemu mít samostatnou úpravu práv z vad, když lze podobných účinků dosáhnout prostřednictvím náhrady škody. K zodpovězení této otázky je vhodné provést srovnání těchto dvou institutů dle úpravy OZO.

Předně je zde rozdílnost v podmiňujících skutkových podstatách obou institutů. Zatímco v případě nároku ze správy musel žalobce prokázat pouze vadné plnění a povahu vady,⁵⁰ v případě náhrady škody musel žalobce prokázat, že k vadnému plnění došlo zaviněním dlužníka a že mu tím vznikla škoda.⁵¹ V případě práv z vad se tedy zavinění nevyžadovalo a jednalo se o odpovědnost objektivní. U náhrady škody bylo vždy potřeba, nehledě na to, zda se jednalo o odpovědnost smluvní nebo mimosmluvní, prokázat zavinění škůdce. Práva z vad tak byla výhodnějším prostředkem, jak se z hlediska procesního/důkazního domoci případné nápravy vady (způsobené škody). Další podstatný rozdíl lze vnímat v tom, že se správa vztahovala jen a pouze na úplatné smlouvy.⁵² Pokud se nejednalo o úplatnou smlouvu, pak se nebylo možno domáhat práv ze správy. Naopak u náhrady škody bylo zcela lhostejné, zda se jednalo o smlouvu úplatnou či neúplatnou. Podstatným bylo, že zaviněným porušením smluvní povinnosti vznikla věřiteli škoda a že ji dlužník zavinil.⁵³

Rozdíl lze vysledovat i v základních pojmech jako je vada a škoda. Ne vše, co je vadou je škoda a ne vše, co je škodou, je vada. Vadným plněním se dle § 922 OZO rozumí plnění, jenž nemá vymíněné nebo není-li vymíněných, pak obvykle předpokládané vlastnosti. Škodou se dle § 1293 OZO rozumí každá újma na majetku, právech a na osobě. Tak třeba prodá-li prodávající kupujícímu auto bez růžových nálepek, jak bylo stranami sjednáno, pak se sice jedná o vadu plnění, ale nemusí se vůbec jednat o škodu, když hodnota auta jako takového absencí růžových nálepek vůbec neklesne (naopak může být auto snáze prodejné, a to i za vyšší cenu).

Dalším rozdílem je šíře těchto nároků. V případě odpovědnosti za vady slouží jednotlivé nároky k napravení této vady. Pokud by však vlivem vady došlo k dalším škodám,

⁴⁹ SEDLÁČEK, Jaromír. In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír (ed). *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl IV.* Praha: V. Linhart, 1937, s. 376.

⁵⁰ Tamtéž, s. 346.

⁵¹ SEDLÁČEK: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V...*, s. 700.

⁵² § 922 OZO

⁵³ § 1295 OZO

pak by se jejich nápravy nebylo možno domáhat prostřednictvím práv z vad. Naopak v případě odpovědnosti za škodu bylo možné požadovat jak nápravu samotné vady, tak nápravu veškeré škody, která v souvislosti s takovou vadou vznikla.⁵⁴

Poslední rozdíl je úzce svázán se zásadou „vigilantibus iura“.⁵⁵ Předně se jedná o prekluzivní lhůty stanovené v § 933 OZO k uplatnění práv ze správy, tedy o lhůtu tří let jednalo-li se o věci nemovité, šesti měsíců, jednalo-li se o věci movité a šesti týdnů, jednalo-li se o vady dobytka, počítanou od dodání věci. Tyto lhůty byly přitom vázány na dodání věci, a to zřejmě proto, aby bylo věřiteli umožněno seznámit se s vadami předmětu plnění. Jestliže se s vadou v této lhůtě neseznámil a neuplatnil-li tak práva z vad, pak jednal ve vztahu ke svým věcem bez náležité péče, tedy nedbale, a práva ze správy mu zanikala. Naopak u náhrady škody k žádné prekluzi práva nedocházelo, ale podléhalo promlčení dle § 1489 OZO, kde byla stanovena tříletá subjektivní a třicetiletá objektivní promlčecí doba. Pokud tak věřitel zmeškal lhůtu k uplatnění práv z vad, mohl se alespoň domáhat náhrady škody, to však jen tehdy, jestliže byly splněny všechny předpoklady odpovědnosti za škodu včetně zavinění. Rozdílnost v povaze a délce těchto lhůt byla nejspíše odůvodněna požadavkem na zvýšení právní jistoty dlužníka, když ten se mohl spolehnout na to, že po jisté době, ve které nedošlo k uplatnění práv z vad, zanikne jeho přísná objektivní odpovědnost. Další významný argument hovořící ve prospěch zvýšení právní jistoty stanovením prekluzivních a kratších lhůt v případě práv z vad spočívá ve skutečnosti, že v případě práv z vad je dlužníkovi známo, kdo je druhou smluvní stranou a tato lhůta běží od okamžiku, kdy se mohl s vadou plnění seznámit, tedy od dodání věci.⁵⁶ Naopak v případě práva náhrady škody, jenž upravuje širší okruh případů újem než jen pouze škodu způsobenou vadou plnění, je stanovena lhůta, která počíná běžet až od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o osobě škůdce.⁵⁷ Náhrada škody tak, vzhledem ke své obecnosti, vyžaduje jiné lhůty, když se může uplatnit jak na případy porušení smluvní povinnosti, kde je důvěrnější vztah mezi škůdcem a poškozeným, tak na případy porušení mimosmluvní povinnosti.

Práva z vad navíc nebylo možno dle § 928 OZO užít v případech, kdy se jednalo o vady zjevné (terminologií OZO „vady do očí bijící“), ledaže byly tyto vady listivě zamlčeny nebo bylo-li výslovně připovězeno, že věc je prostá všech závad (tedy v případě jistého

⁵⁴ SEDLÁČEK: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl IV...*, s. 376.

⁵⁵ „Bdělým náleží práva“ je požadavek na každého účastníka občanskoprávního vztahu, aby svou aktivní účastí na vzniku, změně a zániku těchto práv sám působil na vybudování a hájení svého postavení ve společnosti. Viz HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1371.

⁵⁶ § 933 OZO

⁵⁷ § 1489 OZO

kvalifikovaného „úmyslu“ na straně dlužníka). Zásada „vigilantibus iura“ se zde projevovala zejména v § 918 OZO, kdy bylo na věřiteli, aby dbal náležitě péče při předání plnění a aby v případě, že bylo plněno, byť i se zjevnými vadami, tuto vadu odmítl (tedy aby odstoupil od smlouvy pro nikoliv řádné plnění). Pokud tak neučinil, pak bylo možné mít opět za to, že daná osoba jednala nedbale ve svých záležitostech (tedy bez náležité péče), což lze dovodit mimo jiné i z § 443 OZO, kde je upraven přechod věcných břemen zapsaných ve veřejných knihách (které lze rovněž považovat za zjevné vady): *„S vlastnictvím nemovitých věcí se převezmou i břemena na nich vázající, zapsaná ve veřejných knihách. Kdo do těchto knih nenahlédne, ponese vždycky škodu ze své nedbalosti.“* Zde tak vidíme, že v případě zjevných vad práva ze správy nevznikala. Věřitel svou nedbalostí ztrácel výhodu vyplývající z objektivní odpovědnosti dlužníka ze správy. Naopak v případě náhrady škody nebylo podstatné, zda se jednalo o vadu zjevnou či nikoliv (s výjimkou § 443 OZO), důležité bylo, že se jednalo o zaviněné protiprávní jednání, jenž způsobilo věřiteli škodu.⁵⁸ Na druhou stranu znala náhrada škody institut spoluzavinění⁵⁹, kdy kritériem bylo právě i zavinění na straně poškozeného, které vedlo k poměrnému snížení nebo i k vyloučení škůdci odpovědnosti. Nelze tak vyloučit, že by dlužník nemusel hradit škodu způsobenou zjevnou vadou ani v případě náhrady škody, a to právě z důvodu intenzivního spoluzavinění věřitele.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že úmyslem zákonodárce bylo úpravou práva z vad donutit povinný subjekt k řádnému plnění ze smlouvy (zásada „pacta sunt servanda“), což byl primární účel práv z vad. Naopak náhrada škody sloužila ke kompenzaci vzniklých škod, a to nehledě na právní skutečnost, jenž tuto povinnost kompenzace zakládala. Současně to však nebyl důvod pro vyloučení odpovědnosti za škodu. Jednalo se o dva konkurenční nároky, kdy bylo dáno pouze a jen na uvážení věřitele/poškozeného, který z nich si vybere. Výhodnější práva z vad však podléhala prekluzi, a to zřejmě za účelem zvýšení právní jistoty mezi kupujícím a prodávajícím, a to právě proto, že se, na rozdíl od náhrady škody, jednalo o odpovědnost objektivní. Prekluzivní lhůty navíc odpovídaly i zásadě „vigilantibus iura“, kdy je to věřitel, kdo má dbát svých práv, jestliže chce využít výhodnějšího režimu. V opačném případě se musí spokojit pouze s obecnou úpravou náhrady škody.

⁵⁸ § 1295 OZO

⁵⁹ § 1304 OZO

2.2. Vládní návrh 1937

Ve VN37 byla práva z vad upravena v § 765 an. Daný návrh byl přitom značně inspirován právě úpravou v OZO. Lze říct, že co platilo pro OZO, platilo i pro VN37. Samotný vztah náhrady škody a práv z vad byl upraven v poslední větě ustanovení § 774 VN37: „*Za vzešlou škodu odpovídá zcizitel podle ustanovení obecných*“. Opět tedy sloužila odpovědnost z vad k ochraně zájmu na řádném plnění smlouvy, když poskytovala věřiteli lepší postavení k uplatňování svých práv. Odpovědnost za vady však nijak nevyklučovala odpovědnost za škodu. I v tomto návrhu byla věřiteli dána možnost zvážit, co je pro něj výhodnější, popř. zmeškal-li lhůty pro uplatnění objektivně stanovené odpovědnosti z vad, pak mu byla ponechána možnost domoci se nápravy skrze odpovědnost za škodu.

2.3. Občanský zákoník 1950 a občanský zákoník 1964

V OZ50 byla práva z vad upravená v § 225 an. Vztah práv z vad k náhradě škody upravovalo ustanovení § 238 OZ50: „*Uplatnění nároku z odpovědnosti za vady nevyklučuje nárok na náhradu škody z vady vzešlé.*“ Totožné pravidlo převzal OZ64 do svého § 510.⁶⁰ V tomto pojetí již nebyl vztah práv z vad k náhradě škody chápán jako vztah dvou konkurujících si, ale na sobě nezávislých práv, kdy bylo ponecháno čistě na vůli věřitele/poškozeného, které z těchto práv využije. Jednalo se tak o diskontinuitu ve vztahu k OZO. V komentářové literatuře se pak dočteme, že odpovědnost za vady je nutné odlišit od odpovědnosti za škodu, kdy oba instituty stojí na rozdílných zásadách.⁶¹ Na kterých zásadách dané instituty stojí se v tomto komentáři nedočteme. Lze předpokládat, že tím bylo myšleno, že práva z vad stojí na zásadě „*pacta sunt servanda*“, na principu právní jistoty a na zásadě „*vigilantibus iura*“, zatímco náhrada škody stojí na zásadě „*neminem laedere*“. Pravdou však je, že i práva z vad stojí na zásadě „*neminem laedere*“, když smyslem práv z vad je, aby dlužník nepoškodil svého věřitele vadným plněním. Dále se v komentářové literatuře uvádí, že porušení povinnosti splnit řádně závazek je předpokladem jak odpovědnosti z vad, tak odpovědnosti za škodu. Za nedostatky plnění je dána odpovědnost z vad. Jiná újma než

⁶⁰ K tomu došlo až novelou zákonem č. 509/1991 Sb., do té doby nebyl vztah speciality vůbec upraven. Přesto dovodila dobová literatura tuto specialitu argumentem, že pokud by někdo uplatňoval právo na náhradu škody spočívající ve vadě plnění i po uplynutí prekluzivních lhůt práv z vad, zjevně by se jednalo o obcházení zákona. Viz ŠVESTKA, Jiří. In KNAPP, Viktor (ed). *Československé občanské právo*. Svazek II. Praha: Orbis, 1974, s. 406.

⁶¹ ŠKÁROVÁ, Marta. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1525-1526.

samotné nedostatky plnění, je pak nahraditelná v rámci odpovědnosti za škodu. Jinou újmou se přitom myslí újma, kterou vyvolalo poskytnuté vadné plnění a nikoliv újma, která spočívá v samotné vadnosti poskytnutého předmětu plnění.⁶² Otázkou však je, co vedlo zákonodárce k takovéto změně v chápání vztahu institutu odpovědnosti z vad a odpovědnosti za škodu.

Stejně jako v OZO byla zachována rozdílnost v podmiňujících skutkových podstatách. Práva z vad byla dle § 225 OZ50 a § 499 OZ64 stejně jako v OZO postaveny na objektivní odpovědnosti. Odpovědnost za škodu stála rovněž na stejné koncepci jako odpovědnost za škodu v OZO, když jak § 337 OZ50, tak § 420 odst. 1 OZ64 upravoval širokou generální klauzuli náhrady škody, jež mimo jiné vyžadovala i zavinění škůdce. Z tohoto pohledu se oproti OZO nic nezměnilo.

V šíři těchto nároku se taktéž nic nezměnilo, když stejně jako v OZO se prostřednictvím práv z vad bylo možno domáhat pouze nápravy vady v předmětu plnění, zatímco nápravy další škody se bylo možné domáhat pouze prostřednictvím náhrady škody. Náhradou škody by se stejně jako v OZO bylo možné domáhat i nápravy vady, jestliže by nebylo stanoveno pravidlo v § 238 OZ50 a v § 510 OZ64.

Stejně tak není podstatného rozdílu ve lhůtách k uplatnění práv z vad. V § 231 OZ50 je věřiteli stanovena prekluzivní lhůta k vytknutí vady „bez zbytečného odkladu“. V § 504 OZ64 je pak stanovena prekluzivní lhůta k vytknutí vady „bez zbytečného odkladu“ nebo nejpozději do šesti měsíců poté, kdy měl věřitel možnost si věc prohlédnout. Tím, že zákonodárce stanovil prekluzivní lhůty k vytknutí vady a současně vyloučil možnost domáhat se nápravy vady skrze náhradu škody, současně stanovil „časovou“⁶³ limitaci náhrady škody, a to ještě výraznější, než jaká je obsažena v dnešním OZ. Na rozdíl od dnešního OZ totiž nedochází k promlčení, a tedy k oslabení práva, ale dochází rovnou k zániku práva z vad.

Co tak motivovalo zákonodárce k tomu, aby stanovil specialitu mezi odpovědností z vad a odpovědností za škodu. Mohlo by to být snad proto, že oba instituty stojí na zcela jiných zásadách? Tak tomu ale, i dle předchozího výkladu, není. Jak odpovědnost z vad, tak odpovědnost za škodu stojí na zásadě „*neminem laedere*“. Samotná práva z vad však stojí na do jisté míry protichůdných zásadách. Na jedné straně je zásada „*pacta sunt servanda*“, která vedla k tomu, že práva z vad jsou objektivní povahy a na druhé straně stojí princip právní jistoty a zásada „*vigilantibus iura*“, které nachází své pozitivněprávní vyjádření

⁶² ŠKÁROVÁ, Marta. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1525-1526.

⁶³ Ačkoliv jsou naplněny předpoklady odpovědnosti za škodu spočívající ve vadě, nelze se náhrady této škody úspěšně domáhat, neboť během trvání práv z vad je potřeba k uspokojení využít výlučně tato práva a po prekluzi těchto práv již nelze nápravy dosáhnout žádným způsobem.

v prekluzivních lhůtách a v povinnosti nést škodu způsobenou zjevnými vadami. V OZO se tyto zásady uplatnily následovně. „*Pacta sunt servanda*“ se uplatnila ve stanovení objektivní odpovědnosti z vad, přičemž myšlenkou této odpovědnosti nebylo omezit věřitele/poškozeného v jeho právu na náhradu škody, ale naopak, stanovit mu výhodnější režim, který mu umožní se lépe a snaž domct nápravy vadného plnění. Nic však věřiteli/poškozenému nebránilo, aby své právo uplatnil skrz náhradu škody. Princip právní jistoty a zásada „*vigilantibus iura*“ pak našli své uplatnění v podobě prekluzivních lhůt. Princip právní jistoty v tom, že se dlužník/škůdce mohl spolehnout na to, že je jeho objektivní odpovědnost časově omezená. „*Vigilantibus iura*“ pak v tom, že pouze tomu, kdo dbá svých práv ve stanovených lhůtách, náleží práva z výhodnějšího režimu práv z vad. *Vigilantibus iura* se pak opět projevovalo jak dle § 226 OZ50, tak dle § 500 OZ64 ve vyloučení práv ze zjevných vad.

Zásada „*vigilantibus iura*“ a princip právní jistoty však byly stanoveny jen jako doprovodné jevy, kdy skutečným účelem práv z vad byla co možná největší realizace zásady „*pacta sunt servanda*“ a z důvodu přísnosti dané úpravy bylo potřeba tento výhodný režim pouze doplnit o další zásady, které chrání i dlužníka tak, aby bylo dosaženo spravedlivé úpravy (jednalo se o jakési doprovodné jevy).

V OZ50 a v OZ64 však z nějakého důvodu došlo ke značnému posílení principu právní jistoty ve prospěch dlužníka, a to na úkor věřitele. Zákonodárce se rozhodl, že pokud nebude v prekluzivních lhůtách vytknuta vada, pak nejenže věřitel ztrácí práva z výhodnějšího objektivního režimu práv z vad, ale není mu ani umožněno uplatnit svá práva prostřednictvím náhrady škody spočívající ve vadě plnění. Současně je tím i zpřísněná zásada „*vigilantibus iura*“ z pohledu věřitele. Toto však neodpovídá účelu práv z vad, které měly pouze zlepšit postavení věřitele tak, aby mu bylo řádně plněno. V některých situacích by pak bylo paradoxně pro věřitele lepší, kdyby žádná práva z vad neměl, když by se pak mohl domáhat svých práv v režimu odpovědnosti za škodu.

2.4. Současná úprava

V současnosti je tedy, jak je výše a podrobněji rozebráno v úvodní části kapitoly 3. této práce, upraven vztah práv z vad k náhradě škody v § 1925 OZ: „*Právo z vadného plnění nevylučuje právo na náhradu škody; čeho však lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu.*“ Jedná se tak o vztah speciality, kdy

práva z vad vylučují právo z odpovědnosti za škodu spočívající v samotné vadě plnění. V důvodové zprávě k OZ zákonodárce proklamuje, že inspiračním zdrojem této úpravy je VN37 a OZO.⁶⁴ Jak VN37, tak OZO však umožňovaly vedle práva z vad uplatnit i právo na náhradu škody, přičemž ponechávaly plně na věřiteli, které z těchto konkurenčních práv uplatní. OZ se tak v této problematice svých předloh nedrží, což ovšem nemusí být vůbec špatně. K pochopení tohoto odchýlení od inspiračního zdroje je potřeba srovnat současnou úpravu s úpravou v OZO.⁶⁵

V OZO byla rozdílnost v podmiňujících skutkových podstatách, kdy se v případě odpovědnosti za škodu na rozdíl od odpovědnosti z vad vyžadovalo zavinění. Stanovením objektivní odpovědnosti pro práva z vad bylo směřováno ke zvýhodnění věřitele a naplnění zásady „pacta sunt servanda“. V OZ jsou práva z vad rovněž založena na objektivní odpovědnosti.⁶⁶ Rozdíl však lze vysledovat v odpovědnosti za škodu. Ta je upravena v ustanoveních § 2894 an. OZ. Úprava náhrady škody nesledovala svou rakouskou předlohu ani návrh VN37, ale vydala se rozdílnou cestou, kdy inspiračním zdrojem bylo německé BGB. Současná úprava náhrady škody tak stojí, stejně jako německé BGB, na koncepci malých generálních klauzulí.⁶⁷ Odpovědnost za škodu způsobenou porušením smluvní povinnosti je přitom upravena v § 2913 OZ, a to jako odpovědnost objektivní.⁶⁸ Tím se výrazně odlišuje od úpravy v OZO, kde bylo účelem práv z vad zvýhodnit věřitele oproti běžnému režimu odpovědnosti za škodu, a to právě tím, že na rozdíl od odpovědnosti za škodu nebylo vyžadováno zavinění. Zde se však v případech odpovědnosti za škodu způsobenou porušením smluvní povinnosti zavinění nevyžaduje. Pokud by tak věřitel neuplatnil práva z vad, stále by se mohl v podstatě stejně dobře domoci nápravy vady skrze odpovědnost za škodu. Pokud by zde nebylo pravidlo § 1925 OZ, pak by práva z vad tak, jak jsou upravena, téměř postrádala smysl, neboť velmi podobných výsledků by bylo možno dosáhnout právě objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou porušením smluvní povinnosti, což by dozajisté neodpovídalo racionální právní úpravě. Je tak zřejmé, že vztah

⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů s. 17, dostupné též na < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> >.

⁶⁵ Úpravu ve VN37 srovnávat nebudu, neboť ta byla v obrovské míře inspirována právě ABGB a předmětná ustanovení byla téměř totožná.

⁶⁶ § 1914 OZ

⁶⁷ MELZER, Filip. Nová úprava základní skutkové podstaty deliktní odpovědnosti v českém právu. In JURČOVÁ, Monika, NOVOTNÁ, Marianna (ed). *Náhrada škody jako prostriedok nápravy v súkromnom práve*. Praha: Leges, 2016, s. 192, s. 197.

⁶⁸ „Poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.“ § 2913 OZ

speciality, co se týče práv z vad k náhradě škody byl v § 1925 OZ stanoven mimo jiné i proto, aby byl pro práva z vad vůbec aplikační prostor.

To však nebyl jistě jediný důvod, proč se zákonodárce rozhodl pro tento způsob úpravy. Obecně jeli přijímána nějaká právní úprava, děje se tak proto, že zákonodárce řeší nějaký střet zájmů ve společnosti, kdy některý z těchto zájmů upřednostní.⁶⁹ Tyto zájmy pak lze normativně vyjádřit v podobě principů a zásad.⁷⁰ Ty lze z normativního hlediska chápat jako jakési příkazy k optimalizaci, kdy v konkrétním případě převáží některé z nich za současného, pokud možno co největšího, zachování jiných v kolizi stojících principů, zásad a hodnot.⁷¹ V tomto případě lze identifikovat následující v kolizi stojící principy a zásady: na jedné straně 1) daný slib zavazuje a smlouvy mají být plněny „*pacta sunt servanda*“⁷² 2) „*neminem laedere*“⁷³ a na druhé straně 3) princip právní jistoty⁷⁴ a 4) zásadu „*vigilantibus iura*“.⁷⁵ Zákonodárce zde při volbě právní úpravy v poměrování upřednostnil zejména princip právní jistoty a zásadu „*vigilantibus iura*“. Domnívám se, že je to způsobené jedním zásadním faktorem. Od OZO se hospodářský život změnil tak podstatným způsobem, že je potřeba zvýšit právní jistotu, pokud jde o vady plnění. V dnešní konzumní společnosti je počet uzavíraných smluv a poskytovaných plnění v hospodářském životě tak vysoký, že je potřeba, aby byly právní vztahy postaveny najisto. Proto je pro práva z vad stanovena promlčecí lhůta, a taky proto je vyloučeno uplatňování toho, čeho se lze domct prostřednictvím práv z vad, prostřednictvím náhrady škody. Dává tak smysl, že jestliže lze uplatnit práva z vad v objektivním režimu, pak nelze požadovat náhradu škody spočívající v této vadě rovněž prostřednictvím objektivní odpovědnosti za škodu, neboť to by bylo v rozporu s myšlenkou dané úpravy, kdy mají být právní vztahy postaveny, pokud možno co nejdříve najisto. Na druhou stranu je otázkou, zda daná úprava splňuje kritéria testu proporcionality.

⁶⁹ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva-Úvod do právní argumentace*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 56., s. 160-161.

⁷⁰ Tamtéž, s. 59. (srov. také KUHN, Zdeněk. *Aplikace práva ve složitých případech, k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Karolinum, 2002, s. 93-94.)

⁷¹ Tamtéž, s. 50.

⁷² Zásadu „*pacta sunt servanda*“ totiž chrání i náhrada škody v případech porušení smluvní povinnosti.

⁷³ Zásada „*neminem laedere*“, nebo také „nikomu neškodit“ nachází své uplatnění jak u náhrady škody, tak u institut práv z vad. Myšlenkou této zásady je, že by se případné škody, za něž škůdce odpovídá měly poškozenému kompenzovat. Její plné naplnění by znamenalo, že se poškozený může domáhat nápravy nezávisle na právech z vad v režimu objektivní odpovědnosti § 2913 OZ.

⁷⁴ V tomto smyslu by právní jistota vedla spíš k tomu, aby bylo možné práva z vad uplatňovat jen po jistou dobu a aby vylučovala souběh s náhradou škody.

⁷⁵ Nedbá-li věřitel svých práv, pak mu není důvod poskytnout právní ochranu. Souvisí rovněž se stanovením lhůt pro uplatnění práv z vad a rovněž svědčí vztahu speciality mezi právy z vad a náhradou škody.

Ústavní soud používá k poměrování základních práv a svobod čtyřstupňový test. Tento test je dost dobře aplikovatelný i na jiné principy, zásady a hodnoty, než jsou základní lidská práva a svobody. Tento test se skládá ze čtyř kroků: 1) vhodnost 2) potřebnost 3) proporcionalita v užším slova smyslu 4) šetření ostatních v kolizi stojících principů, zásad a hodnot. Vhodnost znamená, že je daný institut způsobilý k dosažení sledovaného cíle.⁷⁶ Zde je cílem zvýšení právní jistoty v dnešním hospodářském životě. Práva z vad, která jsou omezené lhůtami, jsou jistě způsobilým prostředkem k dosažení tohoto cíle. U kritéria potřebnosti zkoumáme, zda existuje mírnější prostředek, který by chránil stejně dobře upřednostněné principy.⁷⁷ Zde se domnívám, že práva z vad splňují i toto kritérium. Nezbytnost pak znamená vlastní poměrování v kolizi stojících principů, přičemž se uplatňují argumenty empirické, systémové, kontextové a hodnotové.⁷⁸

Empirický argument je faktická závažnost jevu, jenž je spojen s ochranou nějakého principu (v tomto případě principu právní jistoty).⁷⁹ V tomto případě je empirický argument více než naplněn, když lze i empiricky ověřit, že počet uzavíraných smluv v dnešním hospodářském styku dosahuje skutečně vysoké intenzity. Systémovým argument znamená zvažování smyslu a zařazení dotčených principů v systému principů, zásad a hodnot.⁸⁰ Princip právní jistoty je vedle spravedlnosti a účelnosti jedním ze tří pilířů naší ideje práva.⁸¹ Dalším argumentem je argument kontextový, kterým lze rozumět další negativní dopady omezení jednoho principu ve prospěch druhého principu.⁸² Zde se jedná zejména o skutečnost, že je chráněn i dlužník, který plní vadně třeba i úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Nakonec je potřeba zohlednit hodnotový argument, který představuje zvažování v kolizi stojících principů, zásad a hodnot vzhledem k akceptované hierarchii hodnot.⁸³ I zde se domnívám, že přijatá úprava dané kritérium splňuje.

Posledním krokem, který je potřeba zkoumat a naplnit, abychom mohli říct, že byl při přijetí právní úpravy vhodně aplikován princip proporcionality, je minimalizace zásahu do v kolizi stojících principů, zásad a hodnot, tedy využití právních institutů, které minimalizují tento zásah.⁸⁴ Z kontextového argumentu vyplývá, že lze jako negativum vnímat skutečnost, že je chráněn i dlužník, který plnil vadně úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Je přitom otázkou,

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, bod 3.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ MELZER: *Metodologie nalézání práva...*, s. 34.

⁸² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, bod 3.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

zda by měl princip právní jistoty a princip „vigilantibus iura“ převážit nad zásadou „neminem laedere“ i v těchto případech. Jak vyplývá z předchozího výkladu, u práv z vad je běžné, že se neodpovídá za zjevné vady, ledaže byly tyto vady např. lstivě zamlčeny (tedy byl-li přítomen nějaký kvalifikovaný úmysl na straně dlužníka). Přitom zjevné vady plnění si nese věřitel sám právě proto, že je to on, kdo nedbal náležitě péče svým vlastním věcem. Stejně jako v případech spoluzavinění u náhrady škody⁸⁵ je však umožněno toto pravidlo prolomit, jestliže dlužník jednal úmyslně (lstivě zamlčel), neboť tento úmysl by vylučoval nedbalost na straně věřitele. Stejně tak lze hovořit o jakési nedbalosti/nedostatku náležité péče ke svým věcem ze strany věřitele, jestliže práva z vad neuplatnil v zákonných lhůtách, čímž došlo k promlčení jeho práva.⁸⁶ Opět je ale otázkou, zda by právě úmysl dlužníka neměl tuto nedbalost vyloučit. Domnívám se tak, že jestliže někdo jiného poškodil vadným plněním úmyslně, pak by princip právní jistoty měl být potlačen ve prospěch zásady „neminem laedere“. Ostatně právní jistota, tedy možnost dlužníka spolehnout se na to, že jsou právní vztahy týkající se vadného plnění postaveny najisto, je značně ořesena jeho vědomostí, resp. jeho úmyslem vadně plnit. Mám tak za to, že v případech úmyslu nebo hrubé nedbalosti by mělo být umožněno domct se náhrady škody spočívající ve vadě plnění, a to i po uplynutí lhůt k uplatnění práv z vad.

Existují však v platné právní úpravě instituty, které tento závěr umožňují? V úvahu přichází § 2898 OZ, který kogentně upravuje limity ujednání o omezení povinnosti k náhradě škody, kde se mimo jiné stanoví, že se nepřihlíží k ujednání, které předem vylučují nebo omezují povinnost k náhradě újmy způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Toto ustanovení se však na práva z vad nevztahuje hned ze dvou důvodů. Prvním z nich je skutečnost, že dané ustanovení vylučuje limitační „ujednání“. Limitační účinek práv z vad však nenastupuje na základě ujednání, ale ex lege. Dalším důvodem je skutečnost, že specialita práv z vad vylučuje náhradu škody jako celek, když se v § 1925 OZ uvádí, že „čeho lze dosáhnout uplatněním práv z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu.“ Přitom práva z vad bezesporu umožňují věřiteli, aby se domohl nápravy vady i v případě úmyslu a hrubé nedbalosti, neboť se zavinění vůbec nevyžaduje. § 2898 tak výše uvedený závěr neumožňuje. Lze tedy konstatovat, že v současné úpravě, nejsou instituty, které by dostatečně minimalizovaly tento negativní dopad.

⁸⁵ Ostatně už za účinnosti OZO byla uznávaná zásada, že úmysl škůdce vylučuje spoluzavinění poškozeného. Viz Rozhodnutí Nejvyššího soudu československé republiky ze dne 29. prosince 1923, Rv II 412/23.

⁸⁶ Tak je tomu proto, že zákonodárce pojí běh těchto lhůt zpravidla s předáním věci, jenž je předmětem plnění, a to proto, aby se věřitel seznámil v dané lhůtě s vadami plnění a zjistil-li je, aby je vytkl. Neučiní-li tak, lze to posoudit jako nedostatek náležité péče ve svých vlastních záležitostech.

Je otázkou, zda lze daný problém vyřešit i jinak než změnou právní úpravy. V úvahu přichází dotváření práva. Aby ale bylo možné přistoupit k dotvoření práva, pak je potřeba, aby v dané právní úpravě byla mezera, kterou by dotváření práva uzavřelo. V tomto případě by přicházela v úvahu teleologická mezera, ať už otevřená nebo uzavřená. V případě teleologické mezery se jedná o hodnotový rozpor v právním řádu. Tento rozpor je přitom způsoben bezdůvodnou diferenciací.⁸⁷ Tento hodnotový rozpor však v právním řádu není. Zákonodárce pouze zvolil způsob úpravy, jenž nenaplnuje všechny v kolizi stojící principy, zásady a hodnoty v maximální možné míře, což mu ostatně nelze vyčítat, neboť daná úprava je ve svém souhrnu racionální a koherentní.

2.5. Návrh de lege ferenda

Jak je z výše uvedeného zřejmé, pro dotváření práva není splněn základní předpoklad, a to existence mezery v právním řádu, ať už technické či teleologické. Zákonodárce v poměrování principů, zásad a hodnot zvolil takové řešení, které uznal za vhodné. Ve vši skromnosti se domnívám, že by mohlo být dané řešení i vhodnější. Princip právní jistoty se v testu proporcionality prosadil, ale mám za to, že by měl být v některých případech zavinění upozaděn. Současně by ale i z principu právní jistoty mělo být zachováno, pokud možno, co nejvíc. Tomu by odpovídala úprava, kde by po uplynutí lhůty k uplatnění práv z vad nebylo možno uplatnit objektivní odpovědnost za porušení smluvní povinnosti tak, jak je stanoveno v § 2913, současně by však bylo umožněno domct se náhrady škody pro případ zavinění v podobě hrubé nedbalosti nebo úmyslu. Toho by mohlo být dosaženo modifikací ustanovení § 1925 OZ následovně: *„Právo z vadného plnění nevylučuje právo na náhradu škody; čeho však lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu, ledaže byla vada způsobena úmyslně nebo z hrubé nedbalosti.“* Právní jistota by přitom byla zachována tím, že by to nebyl dlužník, kdo by v souladu s § 2911 OZ prokazoval, že nejednal nedbale, ale naopak, byl by to věřitel, který by musel prokázat, že dlužník plnil vadně úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Vzhledem k tomu, že v dnešním světě bývá dlužníkem mnohdy právnická osoba, u které je těžké, ne-li nemožné prokázat zavinění, lze očekávat, že by tato možnost byla značně omezená. Na druhou stranu se domnívám, že to není důvodem, proč věřiteli tuto možnost odepřít. Zvláště, jestliže je přesvědčen, že je schopen toto zavinění v civilním řízení prokázat.

⁸⁷ MELZER: *Metodologie nalézání práva...*, s. 227-230.

2.6. Dílčí závěr

Specialita mezi právy z vad a náhradou škody je odůvodněna zejména hodnotovým soudem, který provedl zákonodárce při přijetí současné právní úpravy. Zákonodárce upřednostnil princip právní jistoty před zásadou „neminem laedere“ a zásadou „pacta sunt servanda“. Tento hodnotový soud byl přitom legitimní, neboť od OZO, kdy tento vztah speciality stanoven nebyl, se mnohé změnilo. V dnešní konzumní společnosti je počet uzavíraných smluv a poskytovaných plnění v hospodářském životě tak vysoký, že je potřeba dané vztahy postavit, pokud možno, co nejdříve najisto. Současnou úpravou práv z vad je tohoto účelu bezesporu dosaženo.

Současné právní úpravě bylo v této práci vytknuto, že dostatečně nediferencuje případy, kdy dlužník plnil vadně úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Z výsledku podrobnějšího poměrování v kolizi stojících principů, zásad a hodnot, vyplynulo, že v současné právní úpravě nebyly dostatečně přijaty instituty minimalizující zásah do těchto principů, zásad a hodnot, které se v poměrování neprosadily. Byla zvážena možnost dotváření práva, kdy však nebyla nalezena mezera v zákoně, která by takovéto dotváření práva umožňovala. Z hlediska právního řádu se totiž nejedná o protiplánový hodnotový rozpor, tím méně pak o logickou/technickou mezera v zákoně. Zákonodárci tak nelze jeho úpravu vytknout v její celistvosti, neboť jednak naplňuje cíl dané úpravy a jednak naplňuje požadavky koherentnosti a funkčnosti. Přesto jsem si však dovolil v úvahách de lege ferenda navrhnout doplnění platné právní úpravy tak, aby bylo více šetřeno principů, zásad a hodnot, které se v poměrování neprosadily, což by více odpovídalo charakteru těchto entit, které fungují jako příkazy k optimalizaci, tedy které se mají prosadit, pokud možno v co největší míře. Konkrétně se jedná o doplnění § 1925 OZ věty za středníkem o „*leđaže byla vada způsobena úmyslně nebo z hrubé nedbalosti*“, čímž by byla stanovena výjimka ze speciality práv z vad oproti odpovědnosti za škodu pro případy, kdy, dle mého názoru, převažuje zásada „neminem laedere“.

3. Smluvní pokuta

Smluvní pokuta není v českém právním řádu legálně definována.⁸⁸ Tintěra definuje smluvní pokutu následovně: „*Smluvní pokutu lze tak v českém právním řádu považovat za obecný soukromoprávní institut představující dohodu o určitém plnění zavázané osoby vůči oprávněné osobě poskytnutém v případě porušení smlouvou stanovené povinnosti zavázanou stranou.*“⁸⁹

Z této definice pak lze dovodit tři základní znaky smluvní pokuty. Prvním znakem je právní skutečnost, jež tuto pokutu zakládá. Smluvní pokutu, jak z jejího označení vyplývá, lze založit pouze dohodou stran. Druhým znakem je povinnost určitého plnění pro případ porušení smluvní povinnosti. Z toho druhého znaku pak vyplývá i třetí znak, totiž akcesorita smluvní pokuty, když je její existence závislá na existenci hlavního, utvrzovaného dluhu. Tato akcesorita se projevuje tak, že dohoda o smluvní pokutě není platná, není-li platný utvrzený dluh.⁹⁰

V českém právu jsou smluvní pokutě přiznávány tyto funkce – funkce prevenční, funkce odškodňovací (kompenzační), funkce sankční a funkce limitační.⁹¹ Prevenční funkce smluvní pokuty se projevuje tak, že nutí povinný subjekt k řádnému a včasnému plnění, jestliže se chce vyhnout povinnosti platit smluvní pokutu. Tato funkce přitom, na rozdíl od funkce sankční a kompenzační, nastupuje od okamžiku sjednání smluvní pokuty.⁹² Odškodňovací (kompenzační, reparační) funkce souvisí s povahou smluvní pokuty jakožto paušalizované náhrady škody.⁹³ Tedy v případech, kdy smluvní pokuta nemá vést k trestání povinného subjektu, ale k pouhé snadnější kompenzaci vzniklých škod na straně oprávněného. Sankční funkce nachází svůj projev zejména v případech, kdy povinnost platit smluvní pokutu vznikne bez ohledu na vznik a výši způsobené škody, tedy nevznikne-li škoda vůbec nebo je-li nižší než smluvní pokuta.⁹⁴ Poslední funkcí smluvní pokuty je funkce limitační. O této funkci hovoříme v těch případech, kdy smluvní pokuta, jakožto paušalizovaná náhrada škody, vylučuje náhradu škody, která převyšuje smluvní pokutu.⁹⁵

⁸⁸ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012, s. 12.

⁸⁹ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v ČR a v Evropě*. Praha: Leges, 2015, s. 24. Podobně viz ELIÁŠ, Karel. Smluvní pokuta z pohledu právní doktríny i praxe. *Obchodní právo*, 2001, č. 10, s. 2.

⁹⁰ LASÁK, Jan. In HULMÁK, Milan (ed). *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 1721–2054)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1281-1287.

⁹¹ TINTĚRA: *Smluvní pokuta v teorii...*, s. 16-18.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ V tomto případě je totiž vyloučeno pravidlo plné náhrady škody, kdy, ačkoliv jsou splněny předpoklady odpovědnosti za škodu, nelze se této škody prostřednictvím náhrady škody domáhat.

Paušalizace náhrady škody se totiž může projevovat dvěma směry. Jednak je dlužník povinen zaplatit smluvní pokutu nehledě na to, zda nějaká škoda vůbec vznikla. Na druhou stranu však nemusí hradit škodu, jenž tuto smluvní pokutu převyšuje.⁹⁶ Pro účely této práce je vůbec nejdůležitější posledně uvedená funkce smluvní pokuty.

V platné právu ČR je smluvní pokuta upravena v § 2048-2054 OZ. Vztah smluvní pokuty k náhradě škody je upraven v § 2050 OZ: „*Je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.*“ Jedná se o pravidlo dispozitivní povahy,⁹⁷ které si strany mohou vyloučit nebo modifikovat. Jednotlivé funkce smluvní pokuty se pak prosazují podle toho, jakou konkrétní podobu má smluvní pokuta v konkrétním případě.⁹⁸ Vzhledem k tomu, že v této výchozí podobě vylučuje smluvní pokuta náhradu škody, pak může sloužit jako jeden ze způsobů limitace náhrady škody, a to zejména v případech, kdy si smluvní strany sjednají smluvní pokutu v symbolické výši v poměru ke škodám ze smlouvy hrozícím. Ostatně smluvní pokuta jako prostředek limitace náhrady škody má v českém právu dlouhou tradici, zvláště proto, že se v minulosti jednalo o jeden z mála institutů, který takovouto limitaci bezproblémově umožňoval.⁹⁹ V této části diplomové práce bude blíže rozebrán vývoj smluvní pokuty na území České republiky s ohledem na její funkce, a to zejména s ohledem na její limitační funkci. Následně pak bude, i s ohledem na historický vývoj, přistoupeno k odhadu budoucího možného vývoje tohoto institutu.

3.1. Obecný zákoník občanský

V OZO byla smluvní pokuta (označována jako „*pokuta konvenční*“) upravena v hlavě třicáté s názvem „*O právu na náhradu škody a na zadostiučinění*“, a to konkrétně v § 1336: „*Strany, které sjednávají smlouvu, mohou učiniti zvláštní úmluvu, že na místě újmy, která by se měla nahraditi, má býti zapravena určitá částka peněžitá nebo jiná, nebude-li slib splněn buď vůbec nebo náležitým způsobem nebo bude-li splněn pozdě (§912). Není-li zvláštní úmluvy, nenabývá dlužník práva osvoboditi se od splnění zaplacením náhradní částky. Byla-li konvenční pokuta slíbena pro ten případ, že nebudou dodrženy čas nebo místo splnění, může*

⁹⁶ TINTĚRA: *Smluvní pokuta v teorii...*, s. 16-18.

⁹⁷ A contrario § 1 odst. 2 OZ.

⁹⁸ Např. jestliže je zcela vyloučeno pravidlo § 2050 OZ, pak má smluvní pokuta zejména funkci sankční. Ke kompenzaci by pak sloužila odpovědnost za škodu.

⁹⁹ ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, s. 129.

býti požadována vedle splnění. Ve všech případech má býti náhradní částka, prokáže-li dlužník, že je přílišná, zmírněná soudcem, bude-li třeba, po slyšení znalců“ Smluvní pokuta tak, i vzhledem ke svému systematickému zařazení, byla úzce svázána s náhradou škody. Krčmář k tomu uvádí, že „zásady a povinnosti nahraditi škodu vzniklou nesplněním, po případě nepořádným splněním obligace mohou býti modifikovány, a to úmluvou tak nazvané pokuty konvenční.“¹⁰⁰ Konvenční pokuta tedy nebyla chápána jako samostatný institut, ale jako jakási modifikace zásad a povinností náhrady škody. Tato úzká provázanost se pak projevovala hned několika způsoby.

Předně se jedná o předpoklady konvenční pokuty, kdy kromě toho, že musela nastat skutečnost, k níž byla konvenční pokuta vázána, muselo být přítomno i zavinění dlužníka, což bylo dovozeno systematickým argumentem – umístění tohoto paragrafu v kapitole jednající o náhradě škody.¹⁰¹ Provázanost s náhradou škody se neprojevovala jenom v samotném požadavku zavinění na straně škůdce, ale bylo také potřeba, aby vznikla, byť i sebemenší škoda. To však neznamenovalo, že by vznik této škody měl prokazovat věřitel, ale byl to dlužník, kdo mohl namítnout, že věřiteli nevznikla z porušené povinnosti žádná škoda.¹⁰² Pokud by přitom byl dlužník s touto námitkou úspěšný, pak by věřitel nebyl vůbec oprávněn požadovat konvenční pokutu.

Rozdílnost pak spočívala zejména v jiném způsobu určení výše náhrady. Zatímco u náhrady škody bylo potřeba prokázat výši škody (skutečná škoda případně i ušlý zisk), v případě konvenční pokuty byla výše náhrady stanovena ujednáním stran bez nutnosti prokazovat výši vzniklé škody. Současně pak takto sjednaná konvenční pokuta představovala maximum náhrady, které se mohl věřitel domct.¹⁰³ Právě tato skutečnost mohla již za úpravy OZO sloužit jako způsob, kterým si strany vyloučily svou případnou odpovědnost za škodu. O této možnosti se přímo zmiňuje Kubeš, když uvádí, že úmluvou může být výše konvenční pokuty omezena jednostranně ve prospěch dlužníka nebo věřitele. Je-li však stanovena nejvyšší hranice konvenční pokuty v zájmu dlužníkově, nejde ve skutečnosti o pokutu

¹⁰⁰ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské III. – právo obligační*. Praha: Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, 1947, s. 96.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 97.

¹⁰² KUBEŠ, Vladimír. In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V*. Praha: V. Linhart, 1937, s. 971.

¹⁰³ SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo – obecné nauky o právních jednáních obligačních a o splnění závazků*. 2. vydání. Brno: Nákladem československého akademického spolku „Právnick“ v Brně, 1933, s. 105. Stejně viz KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské III. – právo obligační*. Praha: Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, 1947, s. 98.

konvenční.¹⁰⁴ Jedná se tedy přesně o ty případy, kdy je smyslem konvenční pokuty pouze omezit případnou odpovědnost dlužníka za škodu. Kubeš však říká, že v těch případech, kdy je hlavní funkcí konvenční pokuty limitace náhrady škody, se nejedná o konvenční pokutu. Tento náhled je odůvodněný smyslem a funkcí konvenční pokuty v OZO. Kubeš totiž současně vymezuje smysl konvenční pokuty tak, že hrozící majetková újma má spíše pohnouti dlužníka k plnění a že věřiteli se má ulehčit důkaz výše škody.¹⁰⁵

Je tak zřejmé, že v OZO byl kladen zejména důraz na prevenční a kompenzační funkci smluvní pokuty. Konvenční pokutě nebyla přímo přiznána limitační funkce, a právě proto nebylo možné považovat limitačně sjednanou pokutu za konvenční pokutu v pravém slova smyslu. Na druhou stranu měla konvenční pokuta mnohdy limitační účinek, ačkoliv se nejednalo o konvenční pokutu sjednanou ve prospěch dlužníka.¹⁰⁶ Limitační účinek zde byl přitom polovičatý, neboť sice limitoval náhradu škody horní hranicí, ale na druhou stranu musela být smluvní pokuta zaplácena i v případech, kdy vznikla škoda nižší, než byla sjednaná výše smluvní pokuty. Navíc se tato limitace vztahovala jen na škodu vzniklé z porušení konkrétní povinnosti, která byla ve smlouvě vymezena, a nikoliv na souhrn veškerých v úvahu připadajících škod. V souhrnu tak lze mít za to, že limitační funkce smluvní pokuty hrála v době účinnosti OZO spíše marginální úlohu.

O sankční povaze pokuty se dobová literatura rovněž přímo nezmiňuje, ale z pravidel pro moderaci této pokuty je zřejmé, že konvenční pokuta neměla primárně sloužit k sankcionování dlužníka. Při moderaci konvenční pokuty musel soud zohlednit všechny okolnosti konkrétního případu, tedy nejen skutečnou výši nastalé škody, ale také škodu, která hrozila, a to nejen majetkovou, ale i nemajetkovou a dále stupeň zavinění atd. Soudce však nikdy nesměl konvenční pokutu moderovat pod výši vzniklé škody.¹⁰⁷ Primárním účelem tak skutečně byla kompenzace vzniklých škod, kdy věřiteli byla usnadněna jeho pozice tím, že nemusel tvrdit a prokazovat vznik škody. Dlužníku však náležela jednak námitka, že škoda vůbec nevznikla a jednak námitka přílišnosti.¹⁰⁸

¹⁰⁴ KUBEŠ: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V...*, s. 972.

¹⁰⁵ KUBEŠ: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V...*, s. 969.

¹⁰⁶ Při sjednávání konvenční pokuty nemohly strany s jistotou odhadnout, jestli bude škoda vyšší nebo nižší, než je sjednaná konvenční pokuta.

¹⁰⁷ KUBEŠ: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V...*, s. 972.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 971-972.

3.2. Vládní návrh 1937

Zajímavý je pak vývoj v systematickém zařazení konvenční pokuty ve VN37. Konvenční pokuta již nebyla upravena společně s náhradou škody, ale nově byla systematicky zařazena zvlášť, a to společně s propadnými doložkami.¹⁰⁹ Otázkou pak je, zda byla tato systematická změna pouze estetickou úpravou nebo zda měla mít i skutečný praktický dopad.

Konvenční pokuta byla konkrétně upravena v ustanoveních § 1179-1184 VN37. V § 1179 VN37 se uvádí: „*Smluvci mohou učiniti zvláštní úmluvu, že ten, kdo poruší smluvní povinnost, bude povinen zapraviti místo škody, kterou by měl nahraditi, částku peněz nebo něco jiného.*“ V § 1180 VN37 je pak upraveno následující: „*Smluvená náhrada propadá, když se porušení smluvní povinnosti stane vinou dlužníkovou nebo náhodou, za kterou dlužník odpovídá ačli nebylo ujednáno nic jiného.*“ Stejně jako v OZO tak bylo předpokladem konvenční pokuty, že musela nastat skutečnost, k níž je konvenční pokuta vázána (porušení smluvní povinnosti) a mimo to se vyžadovalo, aby zde bylo zavinění nebo jiná okolnost, za níž dlužník odpovídá. Ačkoliv o tom není v důvodové zprávě k VN37 zmínky, lze mít, i s ohledem na značnou inspiraci VN37 právě úpravou OZO, za to, že by zde byl stále požadavek, aby vznikla alespoň symbolická škoda, jinak by nevzniklo právo na zaplacení smluvní pokuty.

Rovněž pak z jazykového vyjádření § 1179 VN37 „*místo škody*“, což bylo ostatně převzato z OZO, je zřejmé, že se jednalo o paušalizovanou náhradu škody, kdy by vzniklo věřiteli právo na náhradu škody nehledě na to, zda vznikla škoda nižší než konvenční pokuta. Současně by však tato paušalizace plnila limitační funkci v případech, kdy by vznikla škoda vyšší, než byla sjednaná konvenční pokuta. Je pak otázkou, zda by se tato limitační funkce stala v období první republiky uznávanou funkcí smluvní pokuty nebo zda by se pro případ sjednání smluvní pokuty ve prospěch dlužníka hovořilo o jakémsi jiném, nepojmenovaném ujednání stejně, jak tomu bylo v OZO.

Sankční funkce konvenční pokuty nebyla v OZO obecně uznávána. Tento přístup pak sloužil jako předloha VN37, když v § 1183 stanovil následující: „*Předcházejícími ustanoveními spravuje se také úmluva, že ten, kdo poruší smluvní povinnost, bude povinen zapraviti pokutu beze zřetele ke vzniklé škodě.*“ Jedná se o jasné vyjádření zákonodárce, že konvenční pokuta není prostředkem sankcionování druhé smluvní strany, ale prostředkem,

¹⁰⁹ Viz § 1179 VN37.

jenž má sloužit zejména ke kompenzačním a prevenčním účelům. Pokud by si pak někdo sjednal ujednání, které je zcela nezávislé na náhradě škody, pak by se vůbec nejednalo o konvenční pokutu, ale o jakýsi soukromý trest, který je však svou povahou cizím tělesem v soukromém právu, kdy trest je spíše typický pro právo veřejné. Na druhou stranu se i takové ujednání bude řídit ustanoveními o konvenční pokutě, tedy rozlišování těchto ujednání na konvenční pokutu a jiné (sankční) ujednání by nemělo významnější praktický dopad. Praktický dopad by však toto rozlišování mohlo mít pro moderaci výše přílišné pokuty. Zpravidla se totiž tato moderace váže na okolnosti, které mimo jiné přímo souvisí s náhradou škody. Typicky se jedná o výši skutečně vzniklé škody, výši hrozící škody a zavinění. Mimo to se měl dle § 1182 VN37 zohlednit i význam řádného splnění smlouvy pro věřitele. Z praktického hlediska lze mít za to, že pro případ sankčního ujednání, které je nezávislé na jakékoliv škodě, bude, na rozdíl od konvenční pokuty, hlavním kritériem pro moderaci výše tohoto ujednání význam řádného splnění smlouvy pro věřitele a ostatní kritéria budou hrát spíše sekundární úlohu.

Změna systematiky zařazení konvenční pokuty ve VN37 tak nemělo, až na estetickou úpravu, velký význam, neboť byla konvenční pokuta upravena tak, aby ve výsledku více či méně odpovídala své předloze v OZO. Příkladem lze uvést požadavek zavinění, který byl v OZO dovozen systematicky ze zařazení konvenční pokuty k náhradě škody. Ve VN37 pak, ačkoliv upravovalo konvenční pokutu systematicky odděleně od náhrady škody, byla podmínka zavinění upravena ve zvláštním ustanovení.

3.3. Občanský zákoník 1950

V OZ50 byla úprava smluvní pokuty inspirována jak úpravou OZO, tak úpravou VN37, což bylo způsobené z velké části tím, že ačkoliv byly koncepční předlohou prvního československého občanského zákoníku ruský občanský zákoník z roku 1922 a principy sovětské ústavy z roku 1936, kodifikátoři byli v časové tísní nuceni spolupracovat s uznávanými odborníky, jakým byl např. Jan Krčmář. Navzdory inovativním tendencím si tedy OZ50 zachoval, ve srovnání s OZ64, základní rysy civilního kodexu v kontinentálním slova smyslu.¹¹⁰

¹¹⁰ BĚLOVSKÝ, Petr. Občanské právo. In. BOBEK, Michal., MOLEK, Pavel., ŠIMIČEK, Vojtěch (ed). *Komunistické právo v Československu – kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, Masaryková univerzita, 2009, s. 434.

V OZ50 došlo k zařazení smluvní pokuty pod hlavu čtrnáctou OZ50 nadepsanou jako „zajištění závazků“, a to vedle rukojemství (ručení), smlouvy zástavní, zajišťovacího postupu pohledávek, jistoty a uznání dluhu.¹¹¹ Nutno podotknout, že jak smluvní pokuta, tak uznání dluhu jsou v současnosti chápány jako utvrzení dluhu, a nikoliv jako jejich zajištění.¹¹² Této problematice se však tato práce dále věnovat nebude. Došlo rovněž k terminologické změně, kdy je namísto pojmu „konvenční pokuta“ užíván pojem „smluvní pokuta“.¹¹³ V tomto směru se však jedná o pouhou drobnost, která ničeho nemění na povaze a smyslu tohoto institutu. Smluvní pokutě jsou v OZ50 věnovány čtyři paragrafy a to konkrétně § 284-287. Stěžejním ustanovením je přitom § 284 OZ50: „(1) *Sjednají-li strany pro případ nesplnění smlouvy místo náhrady škody smluvní pokutu a bude-li povinnost vinou dlužníkovou porušena, může věřitel požadovat buď splnění smluvních povinností, nebo smluvní pokutu. Je-li smluvní pokuta sjednána pro případ nedodržení času nebo místa splnění, může být žádána vedle dodržení ostatních smluvních povinností, ledaže věřitel přijme splnění bez výhrady.*“ Závěry učiněné pro OZO a VN37 tak budou použitelné i pro OZ50.

Na předpokladech smluvní pokuty se tak nic nezměnilo, když bylo stále vyžadováno jak porušení povinnosti, na kterou se smluvní pokuta vázala, tak zavinění na straně dlužníka. Zřejmě bylo stále potřeba, aby vznikla alespoň symbolická škoda. Stále platilo, že bylo potřeba ve slovním spojení „na místo škody“ vidět paušalizaci náhrady škody, která plnila jednak funkci kompenzační, tedy zjednodušenou náhradu škody a jednak funkci prevenční (před porušením povinnosti) a sankční (v případech kdy je škoda nižší než smluvní pokuta). Nakonec se v této paušalizaci projevuje i limitační funkce stejně, jak tomu bylo doposud na území české republiky. Stále se však nejednalo zdaleka o funkci dominantní, kdy stěžejním motivem smluvních stran pro sjednání smluvní pokuty zpravidla nebyla limitace odpovědnosti jedné z nich, ale naopak snaha o snadnější kompenzaci a prevenci. Ostatně lze mít za to, že stejně, jak tomu bylo v OZO, by na ujednání, které slouží primárně k limitaci odpovědnosti, vůbec nebylo nahlíženo jako na smluvní pokutu.

3.4. Občanský zákoník 1964

Vůbec nejcitelnější změnou si prošlo soukromé právo na našem území s účinností OZ64. OZ64 mělo oproti OZ50 značné ideologické zabarvení. V OZ50 byly stále do značné

¹¹¹ Viz § 284-287 OZ50.

¹¹² TINTĚRA: *Smluvní pokuta v ČR a v Evropě...*, s. 26.

¹¹³ Viz § 284-287 OZ50.

míry zachovány tradiční instituty římského a kontinentálního práva vůbec. V OZ64 došlo pod vlivem marxismu-leninismu ke značné programové deformaci těchto institutů. Jednalo se přitom o tak radikální změny, které předčily i model sovětského občanského práva představený v Základech občanského zákonodárství Svazu SSR a svazových republik v roce 1961.¹¹⁴ Tyto radikální změny se samozřejmě nevyhnuly ani institutu smluvní pokuty, který byl z právní úpravy občanského zákoníku zcela vypuštěn. Nelze vyloučit, že by bylo možné v souladu s ustanovením § 51 OZ64 sjednat dohodu, která by odpovídala smluvní pokutě.¹¹⁵ OZ64 však obsahoval nejprve v § 91 odst. 2¹¹⁶ a následně v § 574 odst. 2¹¹⁷ kogentní ustanovení, které vylučovalo možnost smluvních stran sjednat si limitační klauzuli, která by vylučovala nebo předem omezovala rozsah náhrady škody. Obě ustanovení totiž shodně upravovala toto pravidlo: „*Dohoda, kterou se někdo vzdává práv, jež mohou v budoucnu teprve vzniknout, je neplatná.*“ Takto koncipované pravidlo by nejspíše vylučovalo také ujednání smluvních stran, které by svou povahou odpovídalo smluvní pokutě s upřednostněnou limitační funkcí.

Souběžně však existovala úprava smluvní pokuty v § 191-194 ZMO. ZMO přitom upravoval smluvní pokutu se všemi jejími tradičními funkcemi, tedy včetně funkce limitační, když v § 193 stanovil „*Je-li smluvena nebo jinak stanovena smluvní pokuta, nemá věřitel nárok na náhradu škody pro porušení povinnosti zajištěné smluvní pokutou.*“ Tato úprava se však vztahovala pouze na vztahy vznikající v mezinárodním obchodním styku, který byl blíže vymezen v § 2 ZMO. V ostatních případech tak nebylo možné smluvní pokutu s limitačními účinky platně sjednat. K zachování smluvní pokuty v ZMO vedl zákonodárce zřejmě fakt, že většina okolních států daný institut v nějaké podobě upravovaly.

Tento stav trval až do novelizace OZ64 zákonem č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, a který nabyl účinnosti 1.1.1992. Touto novelizací došlo v § 544-545 k opětovnému začlenění smluvní pokuty do úpravy občanského zákoníku, a tím bylo současně navázáno na dlouholetou tradici, kterou tento institut na českém území měl. Současně došlo k přijetí ObchZ, který nabyl účinnosti rovněž k 1.1.1992, a který byl ve

¹¹⁴ BĚLOVSKÝ: *Komunistické právo v Československu – kapitoly z dějin bezprávi...*, s. 436.

¹¹⁵ Avšak vzhledem ke znění tohoto ustanovení lze mít pochybnosti, zda by takové ujednání neodporovalo tehdejšímu účelu zákona, který byl značně ideologicky pokřiven. „*Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště upravena; smlouva však nesmí odporovat obsahu nebo účelu tohoto zákona.*“ § 51 OZ64 ve znění zákona č. 87/1991 Sb. účinném ke dni 1. dubna 1991.

¹¹⁶ Jednalo se o znění platné v období od 1.4.1964-31.12.1991, tedy do přijetí velké novely občanského zákoníku zákonem č. 509/1991 Sb., účinným právě k 1. lednu 1992.

¹¹⁷ Od velké novely OZ64 zákonem č. 509/1991 Sb., účinným ke dni 1. ledna 1992.

vztahu k OZ64 ve vztahu speciality.¹¹⁸ Působnost tohoto zákona pro oblast závazkového práva byla stanovena v § 261-262 ObchZ, kdy se jednalo zejména o smluvní vztahy mezi podnikateli. Pokud tedy daný případ spadal pod § 261-262 ObchZ, pak se takový závazkový právní vztah řídil jak ObchZ, tak podpůrně OZ64. V opačném případě se ObchZ nepoužil. Pro lepší pochopení úlohy smluvní pokuty v českém právním řádu v tomto období je vhodné se alespoň v obecné rovině seznámit s možností či nemožností smluvní limitace náhrady škody dle OZ64 a ObchZ.

Jak jsem uvedl výše, bylo v OZ64 nejprve v § 94 odst. 2 a od 1.1.1991 v § 574 odst. 2 upravena nemožnost vzdání se práva „předem“. Jednalo se o kogentní pravidlo, které neumožňovalo odchýlení se od zákonné úpravy. Pro případ, že by se strany přeci jen pokusili od tohoto ustanovení odchýlit, stanovil OZ64 následek v podobě absolutní neplatnosti takového ujednání.¹¹⁹ Toto ustanovení tak vylučovalo, aby si strany sjednaly limitační klauzuli omezující jejich případnou povinnost k náhradě škody, čímž bylo citelně zasaženo do jejich smluvní autonomie. V případě OZ64 byl tento problém vyřešen jednoznačně.

Zcela jiná byla situace v případech, které spadaly do působnosti ObchZ. Původní pravidlo obsažené v ustanovení § 386 ObchZ znělo následovně: „(1) Nároku na náhradu škody se nelze vzdát před porušením smluvní povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. (2) Náhradu škody nemůže soud snížit.“ Jednalo se o pravidlo, které bylo speciální k § 574 odst. 2 OZ64 a jehož povaha byla opět kogentní. Toto ustanovení bylo dle Miloše Tomsy možné vykládat dvěma způsoby. Striktní výklad daného ustanovení považoval jakékoliv omezení rozsahu náhrady škody oproti zákonné úpravě za částečné vzdání se práva, a proto se jednalo o neplatné ujednání. Druhý výklad se opíral o souvislost daného ustanovení s § 379 ObchZ, který upravoval rozsah náhrady škody. Argument spočíval ve skutečnosti, že § 379 ObchZ byl, na rozdíl od § 386 ObchZ, dispozitivní povahy. Ustanovení § 386 ObchZ by tak nevyklučovalo dohodu, která v jisté míře omezovala rozsah náhrady škody předem. Taková dohoda však nesměla náhradu škody zcela vyloučit, popř. se nesmělo jednat o ponechání náhrady škody v pouze formální výši.¹²⁰

K tomu je pak vhodné dodat, že samotná judikatura nebyla v této problematice jednotná. Tak například Nejvyšší soud ČR se vyjádřil v jednom ze svých rozhodnutí následovně: „Podle § 386 odst. 1 ObchZ platí, že nároku na náhradu škody se nelze vzdát

¹¹⁸ PLÍVA, Stanislav. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš (ed). *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1-2.

¹¹⁹ ŠKÁROVÁ: *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání..., s. 1525-1526.

¹²⁰ TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš (ed). *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1046.

*před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Vzhledem k tomu, že se podle § 263 odst. 1 ObchZ jedná o kogentní ustanovení, je předmětné ujednání účastníků o omezení nároku žalované na náhradu škody způsobené porušením povinnosti žalobci, neplatné pro rozpor s tímto ustanovením.*¹²¹ Hned na to však bylo Nejvyšším soudem ČR vydáno další rozhodnutí, ve kterém bylo obsaženo následující: *„Ujednání o jiných liberačních důvodech, než které vyplývají z ustanovení § 374 odst. 1,2 ObchZ není v rozporu s ustanovením § 386 ObchZ. Podle tohoto ustanovení se nelze vzdát nároku na náhradu škody před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Za vzdání se nároku na náhradu škody však nelze považovat dohodu stran o jiném vymezení liberačních důvodů.*¹²² Ve skutečnosti se přitom nejedná o nic jiného než o jeden z mnoha způsobů, jak docílit limitace náhrady škody.¹²³ Tento stav vůbec nepřispíval právní jistotě účastníků právních vztahů, když těm nebylo zřejmé, jaké prostředky mohou či nemohou užít k případné limitaci náhrady škody.

Zákonem č. 351/2011 Sb., kterým se mění ObchZ pak došlo k novelizaci ustanovení § 386 odst. 1 ObchZ, které nově upravovalo následující: *„Ve vztazích upravených tímto zákonem se lze dohodnou vzdát práva na náhradu škody či toto právo omezit i před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout, se však nelze vzdát práva na náhradu škody způsobené úmyslně ani toto právo omezit.*“ Nově tak byla v ObchZ připuštěna nejen možnost omezení práva na náhradu škody, ale také možnost úplného vyloučení tohoto práva.

Dle OZ64 tedy limitace náhrady škody nebyla vůbec možná. V intencích ObchZ pak bylo dlouhou dobu nejisté, zda je vůbec nějaká limitace náhrady škody připuštěna či nikoliv. Možnost či nemožnost limitace náhrady škody však v mnoha případech určovala, zda je jak pro dlužníka, tak pro věřitele výhodné smlouvu uzavřít. Jestliže by tady možnost limitace nebyla, pak by dlužník buďto vůbec k uzavření smlouvy nepřistoupil anebo by se to výrazně projevilo ve výši nákladů na poskytnutí takového plnění, což by zas nevyhovovalo věřiteli.¹²⁴ Přesto zde byla vysoká motivace takovéto smlouvy uzavírat, a tak bylo potřeba hledat alternativní, zákonem aprobované způsoby, jak této limitace docílit. Smluvní pokuta byla přitom ideálním prostředkem, jak této limitace dosáhnout. V § 545 odst. 2 OZ64 bylo stanoveno: *„Věřitel není oprávněn požadovat náhradu škody způsobené porušením povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta, jestliže z ujednání účastníků o smluvní*

¹²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.3.2008, sp. zn. 32 Odo 1651/2005.

¹²² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2008, sp. zn. 32 Odo 739/2006.

¹²³ ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, s. 49. Rozporností jednotlivých judikátů Nejvyššího soudu se pak Šilhán blíže zabýval v ŠILHÁN, Josef. *Judikatura ke smluvní limitaci náhrady škody a současný právní stav. Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 5, s. 137-143.

¹²⁴ Tamtéž, s. 54-55.

pokutě nevyplývá něco jiného. Věřitel je oprávněn domáhat se náhrady škody přesahující smluvní pokutu jen když to je mezi účastníky dohodnuto.“ Smluvní pokuta tak mohla být uzavírána v podobě, kdy její téměř jedinou funkcí nebylo nic jiného než limitovat náhradu škody a stále se, na rozdíl od OZO, hovořilo o smluvní pokutě, a nikoliv o jiném ujednání. Problematickým však bylo, že na rozdíl od limitační klauzule, která svou povahou omezuje horní hranici všechny v úvahu připadající škody ze smlouvy, smluvní pokuta omezovala pouze škodu, která vznikla porušením povinnosti, na kterou se smluvní pokuta vztahovala.¹²⁵ Smluvní strany si tak musely sjednávat složitě formulované smluvní pokuty, popř. větší množství smluvních pokut, jestliže chtěly pokrýt veškerá rizika, která připadala v úvahu.

Je pak zvláštní, že soudy měly dlouhou dobu problém s tím přiznat smluvním stranám možnost přímé limitace náhrady škody, ale vůbec jim nevadilo, že toho samého bylo možné dosáhnout smluvní pokutou.¹²⁶ Nebylo pak jasné, proč v jednom případě to umožněné bylo a v druhém ne. V čem se tyto případy lišily? Dle mého v ničem a jednalo se tak o hodnotový rozpor v právním řádu, kdy se stejným bylo bezdůvodně nakládáno rozdílně.

Pokud jde o samotný institut smluvní pokuty a jeho vývoj, pak ten zaznamenal jistou změnu. Jedná se konkrétně o § 544 odst. 1 OZ64, kde bylo stanoveno: „*Sjednají-li strany pro případ porušení smluvní povinnosti smluvní pokutu, je účastník, který tuto povinnost poruší, zavázán pokutu zaplatit, i když oprávněnému účastníkům porušením povinnosti nevznikne škoda.*“ Zde je zajímavé, že na rozdíl od OZO, VN37 a OZ50 již vůbec nebylo potřeba, aby vznikla, byť i sebemenší škoda. Nadále tak pokračovalo jisté osamostatňování smluvní pokuty od náhrady škody. Karel Eliáš uvádí, že již v případě smluvní pokuty nelze zcela hovořit o paušalizované náhradě škody, neboť povinnost platit smluvní pokutu vzniká i přesto, že nevznikne žádná škoda.¹²⁷ Pokud jde o ostatní předpoklady smluvní pokuty, pak ty byly v podstatě stejné, jako v ostatních předpisech dříve platných na našem území. Pořád tak bylo potřeba zaviněné porušení smluvní povinnosti. Pokud se však jednalo o případy spadající do působnosti ObchZ, pak se uplatnila pravidla v ustanoveních § 300-302 ObchZ, kdy došlo k objektivizaci smluvní pokuty. V tomto režimu se tak nevyžadovalo zavinění.

Lze závěrem konstatovat, že jestliže v období od OZO až po OZ50 hrála limitační funkce smluvní pokuty pouze druhořadou úlohu, v období od 1.1.1992 to byla jedna z nejvyužívanějších funkcí smluvní pokuty právě pro její bezproblémovost, která poskytovala zvýšenou právní jistotu, tedy že dané ujednání nebude soudy posouzeno jako neplatné.

¹²⁵ ŠKÁROVÁ: *Občanský zákoník I, II. 2. vydání...*, s. 1611.

¹²⁶ ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, s. 59-61.

¹²⁷ ELIÁŠ, Karel. Smluvní pokuta z pohledu právní doktríny i praxe. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 10, s. 7.

3.5. Současná právní úprava

V OZ je smluvní pokuta upravena v ustanoveních § 2048-2052. Principy nové právní úpravy smluvní pokuty byly z velké části vystavěny na úpravě v ObchZ.¹²⁸ Základní ustanovení upravující smluvní pokutu obsahuje následující: „*Ujednají-li strany pro případ porušení povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzované povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném než peněžitém plnění.*“ Smluvní pokuta tak navazuje na svou předchozí úpravu, která se do jisté míry osamostatnila od náhrady škody, když se nevyžaduje, aby vůbec nějaká škoda porušením utvrzované povinnosti vznikla. Zajímavé je také, že se neprosadila úprava OZ64, která vyžadovala pro vznik práva věřitele na zaplacení smluvní pokuty, aby dlužník zavinil porušení utvrzované povinnosti. Opuštěním i tohoto kritéria se smluvní pokuta ještě více vzdálila konceptu náhrady škody, která je vystavěna převážně na zavinění.

Pokud jde o hodnocení funkcí smluvní pokuty z pohledu Nejvyššího soudu ČR, pak tento rozlišuje v současnosti tři základní funkce smluvní pokuty – preventivní, uhrazovací a sankční.¹²⁹ Nejvyšší soud tak vůbec nehovoří o funkci limitační. Limitační funkce smluvní pokuty má přitom na území ČR, jak vyplývá z výše vyložených historických souvislostí, dlouhou tradici. V OZO nebyla limitační funkce uznávána jako stěžejní funkce smluvní pokuty a byla-li sjednána dohoda, jejíž cílem byla převážně tato limitace, pak se nejednalo o konvenční pokutu. V případě OZ50 platily obdobné závěry, jako v OZO a je tedy možné předpokládat, že ačkoliv měla smluvní pokuta limitační funkci, neměla to být hlavní funkce tohoto institutu. V OZ64 a v ObchZ pak došlo, i vzhledem k vývoji možnosti či nemožnosti předchozího vzdání se práva, které mělo v budoucnu teprve vzniknout, k intenzivnímu využívání právě této funkce smluvní pokuty. V tomto období byla vysoká intenzita užívání této funkce způsobená tím, že smluvní strany potřebovaly prostředek, který jim umožní limitovat jejich případnou povinnost k náhradě škody, a to bez rizika, že bude takovéto ujednání prohlášeno za neplatné.

¹²⁸ HORÁK, Pavel. Smluvní pokuta v nové úpravě soukromého práva. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 19, s. 650.

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2007, sp. zn. 33 Odo 438/2005.

V současnosti je limitační funkce smluvní pokuty upravená v § 2050 OZ12: „*Je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.*“ Limitační účinky smluvní pokuty jsou tak stále vázány na porušení konkrétní povinnosti, na níž se smluvní pokuta vztahuje. Stěžejním pro vyvolání limitačních účinků bude, jakým způsobem budou tyto povinnosti vymezeny. Zařazení tohoto ustanovení do nové právní úpravy lze přesto hodnotit kladně i proto, že je udržována kontinuita s dosavadním vývojem smluvní pokuty na našem území.

Lze však předpokládat, že vzhledem ke změně přístupu k možnosti či nemožnosti předchozího vzdání se práva bude pro tuto limitační funkci zanedbatelný prostor.¹³⁰ Jestliže si totiž smluvní strany chtějí sjednat limitaci náhrady škody, pak zvolí spíše přímý¹³¹ způsob náhrady škody, který jim snaž umožní omezení nebo vyloučení všech v úvahu připadajících škod než smluvní pokuta, která je svou povahou vázána na porušení konkrétní smluvní povinnosti.

3.6. Úvahy o budoucím vývoji smluvní pokuty

Smluvní/konvenční pokuta si prošla velmi zajímavým vývojem, pokud jde o její vztah k odpovědnosti za škodu. V OZO byla konvenční pokuta považována za pouhou modifikaci odpovědnosti za škodu. Úprava VN37 a OZ50 byla, až na drobné systematické či terminologické změny, velmi podobná úpravě v OZO. Velkou změnou si pak prošla smluvní pokuta v ObchZ a v OZ64, kdy byl jednak zcela opuštěn požadavek, aby vznikla alespoň minimální škoda, jestliže má být právo na smluvní pokutu úspěšně uplatněno, a jednak došlo k objektivizaci smluvní pokuty v režimu ObchZ. Jednalo se o významný odklon smluvní pokuty od původně chápané konvenční pokuty jako modifikované náhrady škody. Smluvní pokuta se osamostatňovala čím dál tím více v samostatný institut se samostatnými úlohami v soukromém právu. Ještě podstatnější odklon lze spatřovat v OZ, kdy se prosadila objektivní povaha smluvní pokuty jako obecné pravidlo, tedy nikoliv jen pro vztahy mezi podnikateli (resp. vztahy podřízené režimu ObchZ). Domnívám se, že se tento vývoj směřující k úplnému osamostatnění smluvní pokuty od odpovědnosti za škodu nezastaví a dojde k dalším změnám,

¹³⁰Argumentem a contrario k ustanovení § 2892 OZ je totiž možné si limitaci náhrady škody, na rozdíl od předchozí úpravy, bezproblémově sjednat.

¹³¹ Například sjednání limitační klauzule v podobě: „*Smluvní strany se dohodly, že rozsah náhrady škody, která může vzniknout jako důsledek porušení povinnosti (strany A) vyplývající z této smlouvy, se omezuje shora částkou 800.000,- Kč. Do celkového rozsahu veškerých škod se pro účely tohoto ujednání nezahrnují porušení způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti.*“ Viz ŠILHÁN: *Náhrada škody v obchodních vztazích...*, s. 131.

kteřé budou do značné míry ovlivněny tím, jaké funkce přisuzují smluvní pokutě adresáti právních norem.

Daniel Patěk ve svém článku uvádí, že účelem ujednání o smluvní pokutě, ať už přiznaným či nikoliv, je potrestat smluvní stranu za porušení povinnosti.¹³² S tímto tvrzením se ztotožňuji, neboť sjednává-li dnes někdo smluvní pokutu, zpravidla tak nečiní proto, že chce limitovat rozsah náhrady škody. Takový člověk je motivován spíše jinými funkcemi smluvní pokuty. Především se jedná o funkci preventivní, kdy má smluvní pokuta odstrašit dlužníka od případného porušení smluvní pokutou utvrzené povinnosti a o funkci sankční, kdy má být dlužník potrestán, jestliže tuto povinnost přesto poruší. Pokud by totiž smluvní strany chtěly limitovat svou případnou povinnost k náhradě škody, pak jim nic nebrání, aby zvolily přímý způsob limitace náhrady škody prostřednictvím limitační klauzule, která je ve svém důsledku mnohem jednodušším a efektivnějším prostředkem k dosažení tohoto cíle. Sankční funkce smluvní pokuty je tedy v očích veřejnosti vedle prevence tou vůbec nejdůležitější funkcí. Kompenzační funkce smluvní pokuty pak nastupuje mnohdy zcela bez vědomí účastníků právního vztahu *ex lege*, tedy jen jako jakýsi doprovodný a mnohdy nechtěný jev. Domnívám se tak, že budoucí vývoj smluvní pokuty bude reflektovat účel a smysl, jaký se smluvní pokutou spojuje veřejnost, tedy že dojde k vypuštění ustanovení § 2050 OZ, které odráží kompenzační a limitační funkci smluvní pokuty.

Někdo může namítnout, že pokud si přejí smluvní strany čistě sankčně sjednanou smluvní pokutu, mohou tak samozřejmě učinit, když jim nic nebrání, aby si svá práva a povinnosti ujednaly odlišně od zákonné úpravy. K tomu však lze namítnout, že stejně tak to platí i naopak. Totiž že pokud si strany přejí kompenzaci, pak jim nic nebrání, aby si sjednaly smluvní pokutu s primárně kompenzační funkcí. Myšlenka však tkví v tom, jak bude vypadat smluvní pokuta ve své výchozí zákonné podobě, což může a zpravidla i má praktické dopady. Smluvní strany totiž mnohdy zahrnou ustanovení o smluvní pokutě do smlouvy, aniž se podívají do zákonné úpravy, aby zjistily, jaký je dispozitivní obsah takovéto dohody. Nic to však nemění na tom, že se strany domnívají, že si sjednaly soukromý trest, a nikoliv kompenzaci nebo limitaci náhrady škody.

3.7. Dílčí závěr

¹³² PATEK, Daniel. Paušalizovaná náhrada škody a smluvní pokuta. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 21, s. 727.

Smluvní pokuta je tradičním institutem českého soukromého práva. V OZO byla smluvní pokuta označována jako „konvenční“ pokuta. V této podobě nebyla smluvní/konvenční pokuta nic jiného než modifikace náhrady škody. Její funkce byly zejména prevenční a kompenzační. Limitační funkce nebyla smyslem ani účelem tohoto ujednání. Jestliže si strany sjednaly konvenční pokutu pouze ve prospěch dlužníka, pak se vůbec nejednalo o konvenční pokutu. Ve VN37 a OZ50 došlo oproti OZO pouze k estetickým změnám. Změny se týkaly jednak systematiky, když smluvní pokuta již nebyla upravena současně s náhradou škody, a jednak terminologie, kdy došlo k opuštění termínu „konvenční.“ V OZ64 došlo pod vlivem marxismu-leninismu ke značné programové deformaci soukromého práva. Toto se nevyhnulo ani smluvní pokutě, která byla z úpravy OZ64 zcela vypuštěna.

Smluvní pokuta se do úpravy občanského zákoníku vrátila až k 1.1.1992, kdy nabyla účinnosti velká novela OZ64. Současně nabyl účinnosti ObchZ. Vzhledem k tomu, že v tomto období nebylo v režimu OZ64 umožněno vzdání se práva ještě předtím, než takovéto právo vzniklo a v režimu ObchZ nebylo dlouho jisté, zda je možné alespoň částečně se vzdání takového práva, bylo potřeba hledat alternativní způsoby limitace náhrady škody. Limitační funkce smluvní pokuty byla bezproblémovým způsobem, jak v tomto období limitovat náhradu škodu, aniž by se strany musely obávat, že bude jejich ujednání prohlášené za neplatné. V tomto lze vnímat značný hodnotový rozpor právního řádu v tomto období, kdy se stejným bylo zacházeno rozdílně.

Přijetím OZ došlo ze strany zákonodárce k vyřešení problému, zda se lze předem vzdát práv, které mají v budoucnu teprve vzniknout. Zákonodárce se, i vzhledem k respektu k autonomii vůle smluvních stran, přiklonil na stranu těch, kteří tuto možnost dlouhodobě prosazovali. Nově je tak možné sjednávat limitační klauzule, které neomezují povinnost k náhradě škody jen ve vztahu k porušení určité konkrétní povinnosti, ale které omezují tuto povinnost ve vztahu ke všem škodám, které mohou z této smlouvy vzniknout. Tím se však současně zúžil prostor pro využití limitační funkce smluvní pokuty, která je pojmově vázána na porušení konkrétní povinnosti. Přesto lze limitační funkci smluvní pokuty hodnotit kladně proto, že je udržována kontinuita s dosavadním vývojem smluvní pokuty na našem území.

Z historického vývoje bylo následně přistoupeno k odhadu budoucího možného vývoje smluvní pokuty, kdy docházelo dlouhodobě k jakémusi osamostatňování smluvní pokuty od náhrady škody. Tedy zpočátku nebyla smluvní/konvenční pokuta nic jiného než jeden z mnoha způsobů, jak si strany mohly modifikovat odpovědnost za škodu. Postupně se však smluvní pokuta čím dál tím více osamostatňovala od odpovědnosti za škodu, když dnes již

není pro uplatnění práva na zaplacení smluvní pokuty vůbec potřeba, aby vůbec nějaká škoda vznikla, popř. aby zde bylo přítomno vůbec nějaké zavinění. V současnosti je navíc smluvní pokuta pojmána zejména adresáty právních norem jako způsob, kterým lze přinutit povinný subjekt ke splnění povinnosti a nesplní-li ji, pak jako způsob, jak takovouto osobu potrestat. Kompenzační funkce a limitační funkce smluvní pokuty jsou tak upozaděny. Mám za to, že budoucí vývoj smluvní pokuty bude ve značné míře reflektovat účel a smysl, jaký se smluvní pokutou spojuje veřejnost, a že tedy dříve nebo později dojde k vypouštění jak kompenzační, tak limitační funkce smluvní pokuty.

Závěr

Ve první kapitole této práce jsem nejprve vymezil, co je obsahem pojmu „*limitace náhrady škody*.“ Po provedeném výkladu jsem došel k závěru, že se limitací náhrady škody musí v první řadě rozumět okruh případů, kdy je toto pravidlo plné náhrady škody omezeno nebo vyloučeno. Tak tomu je zejména při stanovení paušálních náhrad, které zpravidla nereflektují skutečnou výši vzniklé škody, popř. při stanovení horních limitů náhrady škody, kdy škoda přesahující tento limit se nenahrazuje, ačkoliv byly jinak naplněny předpoklady odpovědnosti za tuto škodu. Pro oblast smluvního práva jsem však připustil, že lze pod pojem „*limitace náhrady škody*“ zařadit i případy, kdy sice nedochází k vyloučení nebo omezení pravidla plné náhrady škody, ale také v případě modifikace předpokladů odpovědnosti za škodu. Tak tomu, dle mého názoru, je proto, že úmyslem stran není nic jiného než dosáhnout právě této limitace náhrady škody, ačkoliv ve skutečnosti disponují s předpoklady odpovědnosti za škodu.

Následně jsem přistoupil k vymezení institutů, které lze pod pojem „*limitace náhrady škody*“ podřadit. Prvně jsem pod tento pojem podřadil instituty, u kterých není pochyb o tom, že se jedná o limitaci náhrady škody. Jednalo se tedy o smluvní limitaci náhrady škody včetně smluvní pokuty a soudní limitaci náhrady škody spočívající v moderačním právu soudu. Problematickým však byla zákonná limitace náhrady škody. V minulosti se bylo možné setkat s označením zákonná limitace náhrady škody ve spojení s ustanovením § 379 ObchZ, § 382 a § 384 odst. 1 ObchZ.

§ 379 ObchZ neupravoval nic jiného než předvídatelnost vzniku škody, což lze z pohledu deliktního práva podřadit pod případy právní kauzality, konkrétně přičitatelnosti. Z tohoto důvodu jsem si stanovil hypotézu, která zní: „*Každý předpoklad odpovědnosti za škodu lze současně chápat i jako zákonnou limitaci náhrady škody.*“ Tuto hypotézu jsem vyvrátil a z tohoto důvodu jsem došel k závěru, že ustanovení § 379 ObchZ nebylo a není zákonnou limitací náhrady škody. § 382 a § 384 odst. 1 ObchZ jsem zhodnotil jako případy spoluodpovědnosti poškozeného. Dále jsem se pak zabýval otázkou, zda lze spoluodpovědnost poškozeného chápat jako zákonnou limitaci náhrady škody na straně odpovědného škůdce či nikoliv.

Zde jsem došel k závěru, že se nejedná o limitaci škody, za kterou škůdce odpovídá, ale spíš o vznik další škody, za kterou škůdce v daném rozsahu neodpovídá vůbec, protože nemá původ v protiprávním jednání škůdce. Zabýval jsem se také problematikou varování před nebezpečím, které ale ostatně není ničím jiným než dalším ze způsobu

spoluodpovědnosti poškozeného, a tak pro něj platí totéž, co pro § 382 a § 384 odst. 1 ObchZ. Došel jsem tedy k závěru, že instituty, které byly často spojovány s pojmem „*zákonná limitace náhrady škody*“, ve skutečnosti žádnou limitací nejsou. Zákonná limitace náhrady škody však přesto existuje. Jedná se především o veškerá ustanovení zákona, která omezují nebo vylučují pravidlo plné náhrady škody mezi které patří mimo jiné i práva z vad.

Ve třetí kapitole jsem se zabýval právy z vad a jejich limitačními účinky ve vztahu k náhradě škody. Popsal jsem historický vývoj tohoto vztahu od OZO po současnost a následně jsem vedl úvahy *de lege ferenda*. Položil jsem si přitom tyto dílčí výzkumné otázky. Je zde důvod pro stanovení vztahu speciality mezi právy z vad a náhradou škody? Pokud tady takový důvod je, není specialita příliš široká a neměla by být v některých případech upřednostněna možnost domct se nápravy vady i prostřednictvím náhrady škody?

Došel jsem přitom k závěru, že specialita mezi právy z vad a náhradou škody je odůvodněna hodnotovým soudem, který provedl zákonodárce při přijetí současné právní úpravy. Zákonodárce totiž upřednostnil princip právní jistoty před zásadou „*neminem laedere*“ a zásadou „*pacta sunt servanda*“. Tento hodnotový soud jsem přitom zhodnotil jako legitimní, neboť od OZO, kdy tento vztah speciality stanoven nebyl, se mnohé změnilo. V dnešní konzumní společnosti je počet uzavíraných smluv a poskytovaných plnění v hospodářském životě tak vysoký, že je potřeba dané vztahy postavit, pokud možno, co nejdříve najisto. Současné právní úpravě jsem však vytkl, že dostatečně nediferencuje případy, kdy dlužník plní vadně úmyslně nebo z hrubé nedbalosti.

Z výsledku podrobnějšího poměrování v kolizi stojících principů, zásad a hodnot, totiž vyplynulo, že v současné právní úpravě nebyly dostatečně přijaty instituty minimalizující zásah do těch principů, zásad a hodnot, které se v poměrování neprosadily. Zvážil jsem možnost dotváření práva. Pro takové dotváření práva však chyběly předpoklady. V úvahách *de lege ferenda* jsem tedy navrhl změnu ustanovení § 1925 OZ, které by minimalizovalo zásah do těchto v kolizi stojících principů, zásad a hodnot. Jednalo by se konkrétně o doplnění tohoto ustanovení v části věty za středníkem o „*leďaže byla vada způsobena úmyslně nebo z hrubé nedbalosti*“, čímž by byla stanovena výjimka ze speciality práv z vad oproti odpovědnosti za škodu pro případy, kdy, dle mého názoru, převažuje zásada „*neminem laedere*“.

Ve čtvrté kapitole jsem se podrobněji zabýval limitační funkcí smluvní pokuty, jejím vývojem a úlohou v jednotlivých historických etapách. Následně jsem zhodnotil současnou právní úpravu načež jsem se pokusil odhadnout budoucí vývoj tohoto institutu. V této kapitole jsem došel k těmto závěrům. Smluvní pokuta je tradičním institutem českého soukromého

práva. Byla upravena již v OZO jakožto konvenční pokuta. Hlavními funkcemi smluvní pokuty byly až do 1.1.1992 prevence a kompenzace, zatímco sankce a limitace byly spíše upozaděny. Limitační funkce smluvní pokuty hrála významnou roli od 1.1.1992, kdy nabyla účinnosti jednak velká novela OZ64 a jednak ObchZ. V tomto období nebylo umožněno v režimu OZ64 vzdání se práva ještě předtím, než takové právo vzniklo a v režimu ObchZ nebylo po dlouhou dobu jisté, zda je vůbec nějaká limitace možná nebo ne. Možnost či nemožnost limitace náhrady škody však v mnoha případech určovala, zda je jak pro dlužníka, tak pro věřitele výhodné smlouvu uzavřít. Z tohoto důvodu byly strany smlouvy nuceny hledat alternativní, zákonným aprobovaný způsob limitace náhrady škody. Takovým způsobem byla právě smluvní pokuta. Soudy totiž akceptovaly smluvní pokutu, jejíž jedinou funkcí bylo limitovat náhradu škody. Jednalo se přitom o hodnotový rozpor, neboť na jednu stranu soudy akceptovaly limitačně sjednanou smluvní pokutu a na druhou stranu prohlašovaly limitační klauzule za neplatné pro rozpor se zákonem.

Přijetím OZ došlo ze strany zákonodárce k vyřešení problému, zda se lze předem vzdát práv, které mají v budoucnu teprve vzniknout. V režimu OZ již absentuje ustanovení, které by obecně omezovalo možnost vzdání se práva, které má vzniknout teprve v budoucnu. Z tohoto důvodu pozbyla limitační funkce smluvní pokuty podstatnějšího významu. Přesto jsem limitační funkci smluvní pokuty zhodnotil kladně proto, že je udržována jistá kontinuita s dosavadním vývojem smluvní pokuty na našem území.

Na závěr jsem přistoupil k odhadu budoucího možného vývoje smluvní pokuty. Vycházel jsem přitom z jejího dosavadního historického vývoje. Zpočátku totiž nebyla smluvní pokuta nic jiného než modifikovaná odpovědnost za škodu. Postupem času se však smluvní pokuta osamostatnila do té míry, že již má jen málo společného s institutem konvenční pokuty tak, jak ji chápal OZO. V současnosti je navíc smluvní pokuta pojímána zejména adresáty právních norem jako způsob, kterým lze přinutit povinný subjekt ke splnění povinnosti a nesplní-li ji, pak jako způsob, jak takovouto osobu potrestat. Kompenzační funkce a limitační funkce smluvní pokuty jsou tak upozaděny. Z těchto důvodů se domnívám, že budoucí vývoj smluvní pokuty bude ve značné míře reflektovat účel a smysl, který se smluvní pokutou spojují adresáty právních norem, a že tedy dříve nebo později dojde k vypouštění jak kompenzační, tak limitační funkce smluvní pokuty.

Za hlavní přínos této práce považuji především skutečnost, že jsem se pokusil vymezit, co se vůbec rozumí limitací náhrady škody a jaké instituty jsou pod tento pojem podřaditelné. Domnívám se také, že přínosným může být historické srovnání vztahu práv z vad k náhradě škody a rovněž historický vývoj limitačních účinků smluvní pokuty na našem území.

Bibliografie

a. Monografie, učebnice:

DOLEŽAL, Adam, DOLEŽAL, Tomáš. *Kauzalita v civilním právu se zaměřením na medicínskoprávní spory*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016. 262 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1481 s.

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské III. – právo obligační*. Praha: Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, 1947. 413 s.

KUHN, Zdeněk. *Aplikace práva ve složitých případech, k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Karolinum, 2002. 419 s.

LINHART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog Seifertova, 2005. 412 s.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva-Úvod do právní argumentace*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 276 s.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo: Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. 5. Díl. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 356 s.

RANDA, Antonín. *O závazcích k náhradě škody s přídavkem o úrocích dle rakouského práva občanského s ohledem na cizozemské zákonodárství*. 6. vydání. Praha: J. Otty, 1899. 124 s.

ŠILHÁN, Josef. *Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 159 s.

TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C. H. Beck, 2016. 496 s.

TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v ČR a v Evropě*. Praha: Leges, 2015. 232 s.

TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. 126 s.

VON MISES, Ludwig. *Lidské jednání: pojednání o ekonomii*. Praha: Liberální institut, 2006. 959 s. Dostupné též na <libinst.cz/wp-content/uploads/2017/02/Mises-Lidske-jednani.pdf>.

b. Komentáře

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. Praha: C.H. Beck, 2014. 1335 s.

- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Praha: C. H. Beck, 2014. 2072 s.
- KNAPP, Viktor, LUBY, Štefan a kol. *Československé občanské právo. Svazek II*. Praha: Orbis, 1974. 651 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník § 1-117, Velký komentář. Svazek I*. Praha: Leges, 2013. 720 s.
- PLÍVA, Stanislav. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš (ed). *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi – díl V. (§1090-1341)*. Praha: V. Linhart, 1937. 1011 s.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi – díl IV. (§859-1089)*. Praha: V. Linhart, 1937. 866 s.
- ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009. 2321 s.

c. Časopisy

- ELIÁŠ, Karel. Smluvní pokuta z pohledu právní doktríny i praxe. *Obchodní právo*, 2001, č. 10, s. 2-11.
- HORÁK, Pavel. Smluvní pokuta v nové úpravě soukromého práva. *Právní rozhledy*. 2015, roč. 23, č. 19, s. 649-657.
- PATĚK, Daniel. Paušalizovaná náhrada škody a smluvní pokuta. *Právní rozhledy*. 2017, roč. 25, č. 21, s. 725-733.
- PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 20, s. 745.
- ŠILHÁN, Josef. Judikatura ke smluvní limitaci náhrady škody a současný právní stav. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 5, s. 137-143.

d. Sborníky

BOBEK, Michal., MOLEK, Pavel., ŠIMIČEK, Vojtěch. *Komunistické právo v Československu – kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, Masaryková univerzita, 2009. 1005 s.

JURČOVÁ, Monika, NOVOTNÁ, Marianna. *Náhrada škody jako prostředek nápravy v súkromnom práve*. Praha: Leges, 2016. 310 s.

e. Předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s. ze dne 1. června 1811 ve znění účinném od 1.1.1917 do 31.12.1964.

Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník. Praha: NS ČSR, 1937 (dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0844_55.htm).

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011 Sb. účinném ke dni 1.ledna 2013.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od ke dni 1.ledna 1951.

Nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník.

Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku, ve znění účinném ke dni 1. dubna 1964.

Zákon č. 531/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném ke dni 1. července 2013.

f. Judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu československé republiky ze dne 29. prosince 1923, Rv II 412/23.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.3.2008, sp. zn. 32 Odo 1651/2005.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2008, sp. zn. 32 Odo 739/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2007, sp. zn. 33 Odo 438/2005.

g. Ostatní

AK CHALUPA, Luboš. *Souběh nároků z odpovědnosti za vady a náhrada škody* [online]. akchalupa.cz, [cit. 28. prosince 2017]. Dostupné na <<http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/soubeh-naroku-z-odpovednosti-za-vady-a-nahrady-skody>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů s. 17, dostupné též na < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> >.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá pojmem limitace náhrady škody. Práce se člení do úvodu, tří kapitol a závěru. V první kapitole se práce zabývá vymezením pojmu limitace náhrady škody a podřazením jednotlivých právních institutů pod tento pojem. O takovéto vymezení se přitom v minulosti nikdo nepokoušel. To však vedlo k tomu, že byly některé instituty považovány jedněmi za limitaci náhrady škody, zatímco jinými nikoliv.

Druhá kapitola je věnována problematice limitačních účinků práv z vad na náhradu škody. Na tomto místě bylo provedeno srovnání vývoje tohoto vztahu od obecného zákoníku občanského po současnost, byla zhodnocena současná právní úprava a následně bylo přistoupeno k návrhu *de lege ferenda*. Třetí kapitola podrobně rozebírá limitační funkci smluvní pokuty, její vývoj a úlohu v jednotlivých historických etapách na území ČR. V závěru této kapitoly byly vedeny úvahy o budoucím možném vývoji daného institutu.

Ke zpracování této práce byly užity obecné metody vědecké práce, jakými jsou analýza, indukce a dedukce. Mimo to byly hojně užívány právními argumenty, ať už se jedná o argumenty formálně-systematické, teleologické či jiné.

Abstract

The topic of this thesis is limitation of damages. The thesis is divided into introduction, three chapters and the conclusion. The first chapter is devoted to the definition of limitation of damages and to the subsumtion of legal institutions that fall under this definition. No one has ever tried to define the limitation of damages in the past. That led to the situation, when some legal institutes were considered to be limitation of damages by some people but not by the others.

The second chapter is devoted to the limitation effect of liability for defects on the indemnity. In this chapter there is firstly a comparison of development of this relationship from Austrian civil code code (*Allgemeines bürgerliches gesetzbuch* from 1811, ABGB) to the present, secondly the assessment of the current legislation and finally, proposal *de lege ferenda*. The third chapter analyzes in detail the limitation effect of the penalty clause, its development and role throughout its history in the Czech Republic. In the end of this chapter, there are some thoughts on the possible future development of this legal institute.

There were used general scientific methods in this work such as analysis, induction and deduction. In addition there were plentifully used legal arguments like formal-systematic arguments, teleological arguments and other.

Klíčová slova

Limitace, Limitace náhrady škody, limitační účinky, práva z vad, smluvní pokuta, odpovědnost, škoda, zákonná limitace náhrady škody, smluvní limitace náhrady škody

Key words

Limitation, Limitation of damages, limitation effect, liability for defects, penalty clause, liability, damage, legal limitation of damages, contractual limitation of damages